ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (δεύτερο πενταμελές τμήμα) της 14ης Μαΐου 1997 *

Στην υπόθεση Τ-77/94,

Vereniging van Groothandelaren in Bloemkwekerijprodukten, ένωση ολλανδικού δικαίου, **Florimex BV, Inkoop Service Aalsmeer BV** και **M. Verhaar BV,** εταιρίες ολλανδικού δικαίου, άπασες εγκατεστημένες στο Aalsmeer (Κάτω Χώρες), εκπροσωπούμενες από τον J. A. M. P. Keijser, δικηγόρο Nijmegen, με αντικλήτους στο Λουξεμβούργο τους Stanbrook και Hooper, στο δικηγορικό γραφείο A. Kronshagen, 12, boulevard de la Foire,

προσφεύγουσες,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπουμένης από τον B. J. Drijber, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον C. Gómez de la Cruz, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, Centre Wagner, Kirchberg,

καθής,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

υποστηριζομένης από την

Coöperatieve Vereniging De Verenigde Bloemenveilingen Aalsmeer (VBA) BA, συνεταιριστική ένωση ολλανδικού δικαίου, εγκατεστημένη στο Aalsmeer, εκπροσωπούμενη από τον G. van der Wal, δικηγόρο στο Hoge Raad der Nederlanden, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον δικηγόρο A. May, 31, Grand-rue,

παρεμβαίνουσα,

που έχει ως αντικείμενο την ακύρωση της αποφάσεως που φέρεται ότι περιέχεται στην από 20 Δεκεμβρίου 1993 επιστολή της Επιτροπής σχετικά με τις υποθέσεις IV/32.751 — Florimex/Aalsmeer II, IV/32.990 — VGB/Aalsmeer, IV/33.190 — Inkoop Service και M. Verhaar BV/Aalsmeer, IV/32.835 — Cultra και IV/32.624 — Bloemenveilingen Aalsmeer III,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
(δεύτερο πενταμελές τμήμα),

συγκείμενο από τους B. Vesterdorf, Πρόεδρο, C. W. Bellamy και A. Καλογερόπουλο, δικαστές,

γραμματέας: J. Palacio González, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 5ης Ιουνίου 1996,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Ιστορικό της διαφοράς

Α — *Τα ενδιαφερόμενα μέρη*

— Η VBA

1 Η Coöperatieve Vereniging De Verenigde Bloemenveilingen Aalsmeer BA (στο εξής: VBA) είναι συνεταιριστική ένωση ολλανδικού δικαίου, που συγκεντρώνει τους καλλιεργητές ανθέων και διακοσμητικών φυτών και διοργανώνει, μέσα στον περίβολο των εγκαταστάσεών της στο Aalsmeer, δημοπρασίες ανθοκομικών προϊόντων. Μέρος της εκτάσεώς της προορίζεται αποκλειστικά για την εκμίσθωση «εμπορικών χώρων», ιδίως σε χονδρεμπόρους κομμένων ανθέων και σε διανομείς φυτών εσωτερικού χώρου, για την άσκηση χονδρικής εμπορίας ανθοκομικών προϊόντων.

2 Η Vereniging van Groothandelaren in Bloemkwekerijprodukten (στο εξής: VGB) είναι ένωση που συγκεντρώνει πολυάριθμους Ολλανδούς χονδρεμπόρους ανθοκομικών προϊόντων, καθώς και χονδρεμπόρους εγκατεστημένους μέσα στον περίβολο της VBA. Έχει, μεταξύ άλλων, ως σκοπό να προάγει τα συμφέροντα του χονδρικού εμπορίου των ανθοκομικών προϊόντων στις Κάτω Χώρες και να τους εκπροσωπεί έναντι των δημοσίων αρχών και των επιχειρήσεων δημοπρασιών.

3 Η Florimex BV (στο εξής: Florimex) είναι επιχείρηση εμπορίας ανθέων εγκατεστημένη στο Aalsmeer, κοντά στο σύμπλεγμα της VBA. Εισάγει προϊόντα ανθοκομίας προερχόμενα από κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και από τρίτες χώρες, με σκοπό να τα μεταπωλεί κατά βάση σε χονδρεμπόρους εγκατεστημένους στις Κάτω Χώρες.

4 Η M. Verhaar BV (στο εξής: Verhaar) ασχολείται με το χονδρικό εμπόριο προϊόντων ανθοκομίας και είναι εγκατεστημένη μέσα στον περίβολο της VBA. Η Inkoop Service Aalsmeer BV (στο εξής: Inkoop Service Aalsmeer) είναι θυγατρική της Verhaar εγκατεστημένη στο εμπορικό κέντρο Cultra, μέσα στον περίβολο της VBA (βλ. σκέψη 20 κατωτέρω).

Β — *Ο εφοδιασμός για τις δημοπρασίες τις οποίες διοργανώνει η VBA*

5 Το άρθρο 17 του καταστατικού της VBA υποχρεώνει τα μέλη της να πωλούν μέσω αυτής όλα τα προοριζόμενα προς κατανάλωση προϊόντα που καλλιεργούν στις εγκαταστάσεις τους. Για τις υπηρεσίες που τους παρέχει η VBA, τα μέλη χρεώνονται με δικαιώματα ή προμήθεια («δικαιώματα δημοπρασίας»). Το 1991, τα δικαιώματα αυτά ανήρχοντο σε 5,7 % του προϊόντος της πωλήσεως. Ορισμένοι άλλοι προμηθευτές ολλανδικών και αλλοδαπών προϊόντων μπορούν επίσης να πωλούν τα εμπορεύματά τους στις δημοπρασίες της VBA σύμφωνα με τις διατάξεις τις οποίες εκδίδει αυτή, έναντι καταβολής ποικίλων δικαιωμάτων. Αν όμως εξαιρεθούν τα ολιγάριθμα βελγικά μέλη της VBA, τα μη ολλανδικής καταγωγής προϊόντα μπορούν να πωλούνται μέσω της VBA μόνον αν οι ποικιλίες, οι ποσότητες και το χρονοδιάγραμμα των παραδόσεων ορίζονται επακριβώς, για ορισμένη περίοδο εισαγωγής, με «συμφωνία-πλαίσιο» συναπτόμενη με τη VBA. Η δε VBA συνάπτει «συμφωνίες-πλαίσιο» μόνο για ποικιλίες και ποσότητες που αντιπροσωπεύουν κάποιο «ενδιαφέρον» συμπλήρωμα στην ολλανδική προσφορά.

Γ — *Ο απευθείας εφοδιασμός των εγκατεστημένων μέσα στον περίβολο της VBA διανομέων: η κατάσταση πριν από την 1η Μαΐου 1988*

6 Μέχρι την 1η Μαΐου 1988, το άρθρο 5, αριθ. 10 και 11, του κανονισμού δημοπρασιών της VBA εμπόδιζε τη χρήση των εγκαταστάσεών της για παραδόσεις, αγορές και πωλήσεις ανθοκομικών προϊόντων έξω από τις δικές της δημοπρασίες. Στην πράξη, άδεια της VBA για τη διενέργεια, μέσα στον περίβολό της, εμπορικών πράξεων επί προϊόντων που δεν είχαν περάσει από τις δημοπρασίες της εχορηγείτο μόνο στο πλαίσιο ορισμένων στερεοτύπων συμβάσεων, των αποκαλουμένων «handelsovereenkomsten» (εμπορικών συμβάσεων), ή έναντι καταβολής δικαιωμάτων 10 %.

7 Με τις εμπορικές συμβάσεις τις λεγόμενες «τύπων Α έως Ε», η VBA παρείχε σε ορισμένους διανομείς τη δυνατότητα να πωλούν και να παραδίδουν σε αναγνωρισμένους υπ' αυτής αγοραστές, έναντι καταβολής δικαιωμάτων ανερχομένων σε 2,5 % της τιμής πωλήσεως, ορισμένα ανθοκομικά προϊόντα τα οποία είχαν αγοράσει σε άλλες ολλανδικές δημοπρασίες.

8 Περαιτέρω, με τις εμπορικές συμβάσεις τύπου F, η VBA παρείχε σε ορισμένους διανομείς τη δυνατότητα να πωλούν κομμένα άνθη αλλοδαπής καταγωγής σε αναγνωρισμένους υπ' αυτής αγοραστές, έναντι καταβολής δικαιωμάτων 5 %. Οι συμβάσεις αυτές καθόριζαν τις ποσότητες των προς πώληση εμπορευμάτων, τις ποικιλίες και το χρονοδιάγραμμα των πωλήσεων. Προέβλεπαν επίσης ότι τα προϊόντα έπρεπε να τα εισαγάγει ο ίδιος ο μισθωτής.

9 Όταν, όμως, ένας εγκατεστημένος μέσα στον περίβολο της VBA διανομέας εισήγε ο ίδιος προϊόντα αλλοδαπής καταγωγής μη εμπίπτοντα στο πεδίο εφαρμογής της εμπορικής συμβάσεως τύπου F, είχε την ευχέρεια να φέρει μέσα το εμπόρευμα έναντι καταβολής δικαιωμάτων 0,25 ολλανδικών φιορινίων (HFL) για κάθε συσκευασία (στο εξής: καθεστώς του 0,25 HFL), υπό τον όρον όμως ότι τα προϊόντα δεν θα μετεπωλούντο σε άλλους αγοραστές της VBA.

10 Τέλος, η VBA μπορούσε να επιτρέψει σε έναν εγκατεστημένο μέσα στον περίβολό της διανομέα να αγοράζει προϊόντα μη έχοντα αγορασθεί μέσω αυτής, εφόσον κατέβαλλε δικαιώματα ανερχομένα στο 10 % της αξίας του εμπορεύματος. Τα δικαιώματα αυτά (στο εξής: καθεστώς του 10 %), που αποσκοπούσαν στην «πρόληψη της καταχρήσεως των εγκαταστάσεων της VBA», τα κατέβαλλε ο αγοραστής.

Δ — *Η απόφαση του 1988*

11 Το 1982, η Florimex ζήτησε από την Επιτροπή, σύμφωνα με το άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 17 του Συμβουλίου, της 6ης Φεβρουαρίου

1992, πρώτος κανονισμός εφαρμογής των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 25, στο εξής: κανονισμός 17), να διαπιστώσει ότι η VBA παρέβαινε τις διατάξεις των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης ΕΟΚ, όσον αφορά ιδίως τον απευθείας εφοδιασμό των εγκατεστημένων μέσα στον περίβολό της διανομέων.

12 Στις 5 Νοεμβρίου 1984, η VBA ζήτησε από την Επιτροπή αρνητική πιστοποίηση κατά το άρθρο 2 του κανονισμού 17, ή ευνοϊκή απόφαση κατά το άρθρο 2 του κανονισμού 26 του Συμβουλίου, της 4ης Απριλίου 1962, περί εφαρμογής ορισμένων κανόνων ανταγωνισμού στην παραγωγή και την εμπορία γεωργικών προϊόντων (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/001, σ. 35), ή, άλλως, απόφαση περί απαλλαγής δυνάμει του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης ΕΟΚ, αφορώσα ιδίως το καταστατικό της, τον κανονισμό δημοπρασιών, τις εμπορικές συμβάσεις τύπων Α έως F, τους γενικούς όρους μισθώσεως εμπορικών χώρων και τον τιμοκατάλογο των προμηθειών και δικαιωμάτων.

13 Στις 26 Ιουλίου 1988, η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση 88/491/ΕΟΚ, σχετικά με μια διαδικασία σύμφωνα με το άρθρο 85 της Συνθήκης ΕΟΚ (IV/31.379 — Bloemenveilingen Aalsmeer) (ΕΕ 1988, L 262, σ. 27, στο εξής: απόφαση του 1988). Με την απόφαση αυτή, η Επιτροπή διαπίστωσε ειδικότερα ότι:

1) οι ακόλουθες διατάξεις της ρυθμίσεως της VBA περιόριζαν τον ανταγωνισμό κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης:

— το άρθρο 5, αριθ. 10 και 11, του κανονισμού δημοπρασιών (αιτιολογικές σκέψεις 101 έως 111)·

— το καθεστώς του 10 % (αιτιολογικές σκέψεις 112 έως 118)·

— οι εμπορικές συμβάσεις (αιτιολογικές σκέψεις 119 έως 122)·

— το καθεστώς του 0,25 HFL (αιτιολογική σκέψη 123)·

2) οι διατάξεις αυτές περιόριζαν τον ανταγωνισμό και επηρέαζαν αισθητά το μεταξύ κρατών μελών εμπόριο (αιτιολογικές σκέψεις 124 έως 134)·

3) το άρθρο 2 του κανονισμού 26 δεν ήταν εφαρμοστέο (αιτιολογικές σκέψεις 135 έως 153)·

4) δεν επληρούντο οι προϋποθέσεις του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης (αιτιολογικές σκέψεις 156 έως 159)·

5) η απαγόρευση των αμφισβητουμένων διατάξεων δεν συνιστούσε μέτρο απαλλοτριώσεως (αιτιολογικές σκέψεις 160 έως 163).

14 Κατά συνέπεια, η Επιτροπή, με το διατακτικό της αποφάσεως του 1988, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι:

«*Άρθρο 1*

Οι συμφωνίες που συνήψε η VBA και κοινοποιήθηκαν στην Επιτροπή, βάσει των οποίων οι έμποροι που είναι εγκατεστημένοι στους χώρους της VBA και οι προμηθευτές τους ήταν, τουλάχιστον μέχρι την 1η Μαΐου 1988, όσον αφορά τα προϊόντα ανθοκομίας που δεν αγοράσθηκαν μέσω της VBA, υποχρεωμένοι:

α) να διαπραγματεύονται ή/και να προμηθεύονται τα εν λόγω προϊόντα στους χώρους της VBA μόνο με εξουσιοδότηση της VBA και με τους όρους που καθορίζει η ίδια·

β) να αποθηκεύουν στους χώρους της VBA προϊόντα ανθοκομίας, μόνο με καταβολή ενός τέλους που καθορίζει η VBA,

αποτελούν παραβάσεις του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ.

Τα τέλη που προορίζονται να παρεμποδίσουν την κατάχρηση των εγκαταστάσεων της VBA (τέλη 10% και 0,25 HFL) που επιβάλλει η VBA στους διανομείς που είναι εγκατεστημένοι στους χώρους της καθώς και οι εμπορικές

συμβάσεις που συνήφθησαν μεταξύ της VBA και των διανομέων της, αποτελούν επίσης, υπό τη μορφή που κοινοποιήθηκαν στην Επιτροπή, τέτοιου είδους παραβάσεις.

Άρθρο 2

Η αίτηση για τη χορήγηση απαλλαγής βάσει του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης ΕΟΚ για τις αναφερόμενες στο άρθρο [1] συμφωνίες απορρίπτεται.

Άρθρο 3

Η VBA [υποχρεώνεται] να αποφύγει να λάβει μέτρα που να έχουν τον ίδιο σκοπό ή το ίδιο αποτέλεσμα με αυτό που αναφέρεται στο άρθρο 1.

(...)»

Ε — *Η νέα ρύθμιση της VBA σχετικά με τον απευθείας εφοδιασμό των εγκατεστημένων μέσα στον περίβολό της διανομέων*

15 Από την 1η Μαΐου 1988, η VBA κατάργησε επίσημα τις υποχρεώσεις αγοράς και τους περιορισμούς της ελεύθερης διαθέσεως των εμπορευμάτων, που απέρρεαν από το άρθρο 5, αριθ. 10 και 11, του κανονισμού δημοπρασιών, καθώς και τα καθεστώτα του 10 % και των 0,25 HFL, ενώ ταυτόχρονα καθιέρωσε «δικαιώματα χρήσεως» («facilitaire hefling»). Η VBA τροποποίησε επίσης τη μορφή των εμπορικών συμβάσεων.

16 Τα δικαιώματα χρήσεως εισπράττονται βάσει του αριθμού των προμηθευομένων μίσχων (κομμένων ανθέων) ή φυτών, επί των παραδόσεων που πραγματοποιούν τρίτοι στους εγκατεστημένους μέσα στον περίβολο της VBA διανομείς. Το ύψος των δικαιωμάτων καθορίζει η VBA βάσει των μέσων ετησίων

τιμών οι οποίες επιτεύχθηκαν κατά το προηγούμενο έτος για καθένα από τα διάφορα ανθοκομικά προϊόντα. Κατά τη VBA, εφαρμόζεται ένας συντελεστής 4,3 % περίπου της μέσης ετήσιας τιμής της οικείας κατηγορίας. Αντί να εισπράττουν δικαιώματα ανά μίσχο ή ανά φυτό, ο προμηθευτής δύναται να επιλέξει να καταβάλλει δικαιώματα 5 %, τα οποία καλύπτουν την υπηρεσία εισπράξεως των απαιτήσεων από τη VBA.

17 Με εγκύκλιο της 29ης Απριλίου 1988, η VBA κατάργησε, από 1ης Μαΐου 1988, τους περιορισμούς τους οποίους προέβλεπε μέχρι τότε στις εμπορικές συμβάσεις, και ιδίως όσους αφορούσαν τις πηγές εφοδιασμού. Στη συνέχεια, οι διατάξεις των εμπορικών συμβάσεων, που προέβλεπαν μέχρι τότε δύο διαφορετικούς συντελεστές 2,5 % (τύποι A έως E) και 5 % (τύπος F) της αξίας των εμπορευμάτων, εναρμονίστηκαν σε έναν ενιαίο συντελεστή 3 %, από 1ης Ιανουαρίου 1989 (στο εξής: καθεστώς του 3 %).

18 Έκτοτε υφίστανται τρεις τύποι εμπορικών συμβάσεων, οι λεγόμενες «συμβάσεις I, II και III», οι οποίες καταλαμβάνουν ελαφρώς διαφορετικές καταστάσεις (αναλόγως του αν ο προμηθευτής μισθώνει ή όχι από τη VBA εμπορικό χώρο ή αναλόγως του αν ήταν ή όχι ήδη δικαιούχος προϋφισταμένης εμπορικής συμβάσεως), των οποίων όμως οι προϋποθέσεις είναι κατά τα λοιπά σχεδόν όμοιες. Όλες αυτές οι συμβάσεις επιβάλλουν δικαιώματα 3 % της ακαθάριστης αξίας των εμπορευμάτων που προμηθεύονται στους πελάτες μέσα στον περίβολο της VBA. Κατά τη VBA, πρόκειται, σε μεγάλο βαθμό, για προϊόντα που δεν καλλιεργούνται επαρκώς στις Κάτω Χώρες, όπως οι ορχιδέες, πρωτεάσες και κρίνα. Για την εκτέλεση των εισπράξεων μεριμνά η VBA.

19 Επομένως, κανένα προερχόμενο από τρίτον προϊόν δεν παραδίδεται μέσα στον περίβολο της VBA χωρίς να εισοραχθούν δικαιώματα, είτε πρόκειται για δικαιώματα χρήσεως είτε για τα δικαιώματα του 3 % που προβλέπονται από το καθεστώς του 3 %.

ΣΤ — *Οι συμφωνίες για το εμπορικό κέντρο Cultra*

20 Δεδομένου ότι η VBA προσπαθεί να αυξήσει το μέσο μέγεθος των δημοπρατουμένων παρτίδων, οι μικροί διανομείς (πρόκειται συνήθως για λιανοπωλητές) αποκλείονται, στην πράξη, από τις δημοπρασίες. Αυτοί, όμως, οι μικροί διανομείς έχουν τη δυνατότητα να προβαίνουν σε αγορές στο κέντρο χονδρικού εμπορίου Cultra, το οποίο είναι εγκατεστημένο μέσα στον περίβολο της VBA και περιλαμβάνει έξι καταστήματα χονδρικού εμπορίου «cash and carry», εκ των οποίων δύο πωλούν κομμένα και αποξηραμένα άνθη, δύο (μεταξύ των οποίων και η Inkoop Service Aalsmeer) φυτά εσωτερικού χώρου, ένα φυτά κήπου και ένα φυτά υδροπονικής καλλιέργειας. Αν εξαιρεθεί η επιχείρηση που πωλεί φυτά υδροπονικής καλλιέργειας, οι χονδρέμποροι αυτοί υποχρεούνται συμβατικώς να προμηθεύονται το εμπόρευμά τους μέσω της VBA.

Ζ — *Η εξέλιξη της διοικητικής διαδικασίας μετά την απόφαση του 1988*

21 Στις 19 Ιουλίου 1988, η VBA κοινοποίησε στην Επιτροπή τις τροποποιήσεις του κανονισμού της, και ειδικότερα τα νέα δικαιώματα χρήσεως, τα οποία καθιέρωσε από 1ης Μαΐου 1988, όχι όμως τις νέες εμπορικές συμβάσεις. Η κοινοποίηση αυτή πρωτοκολλήθηκε με τον αριθμό IV/32.750 Bloemenveilingen Aalsmeer II.

22 Με επιστολή που της απηύθυνε περί τα τέλη Ιουλίου του 1988, το αρμόδιο για θέματα ανταγωνισμού μέλος της Επιτροπής γνωστοποίησε στη VBA ότι η ρύθμισή της μπορούσε ενδεχομένως να τύχει απαλλαγής δυνάμει του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης, υπό την επιφύλαξη ότι η VBA θα της κοινοποιούσε επίσημα ορισμένες περαιτέρω τροποποιήσεις τις οποίες προετίθετο τότε να εισαγάγει.

23 Στις 15 Αυγούστου 1988, οι περαιτέρω τροποποιήσεις της ρυθμίσεως της VBA κοινοποιήθηκαν όντως στην Επιτροπή στο πλαίσιο του φακέλου IV/32.750 Bloemenveilingen Aalsmeer II.

24 Οι σχετικές με το εμπορικό κέντρο Cultra συμφωνίες (στο εξής: συμφωνίες Cultra) επίσης κοινοποιήθηκαν στην Επιτροπή στις 15 Αυγούστου 1988, πρωτοκολληθείσες με τον αριθμό IV/32.835 Cultra.

25 Με επιστολές της 18ης Μαΐου, της 11ης Οκτωβρίου και της 29ης Νοεμβρίου 1988, η Florimex κατέθεσε στην Επιτροπή ρητή καταγγελία, που πρωτοκολλήθηκε με τον αριθμό IV/32.751, κατά των δικαιωμάτων χρήσεως, ισχυριζόμενη ιδίως ότι αυτά είχαν τον ίδιο σκοπό ή το ίδιο αποτέλεσμα με το καθεστώς του 10 %, το οποίο η Επιτροπή είχε απαγορεύσει με την απόφαση του 1988, και ότι, για ορισμένα μάλιστα προϊόντα, ο συντελεστής των δικαιωμάτων χρήσεως ήταν υψηλότερος.

26 Παρόμοια καταγγελία υπέβαλε και η VGB, με επιστολή της 15ης Νοεμβρίου 1988, που πρωτοκολλήθηκε με τον αριθμό IV/32.990.

27 Με επιστολές της 21ης Δεκεμβρίου 1988, η Επιτροπή γνωστοποίησε στη Florimex και τη VGB ότι είχε κινήσει διαδικασίες στις υποθέσεις IV/32.750 Bloemenveilingen Aalsmeer II και IV/32.835 Cultra, με τα έννομα αποτελέσματα που προκύπτουν από το άρθρο 9, παράγραφος 3, του κανονισμού 17. Με τις ίδιες επιστολές, η Επιτροπή εξέφρασε, ειδικότερα, την άποψη ότι τα δικαιώματα χρήσεως δεν συνιστούσαν δυσμενή διάκριση έναντι των δικαιωμάτων που όφειλαν τα μέλη και οι λοιποί προμηθευτές που πωλούν στις δημοπρασίες της VBA. Όσον αφορά δε τις συμφωνίες Cultra, η Επιτροπή ήταν της γνώμης ότι δεν επηρέαζαν αισθητά τον ανταγωνισμό ούτε το μεταξύ κρατών μελών εμπόριο.

28 Στις 4 Απριλίου 1989, η Επιτροπή δημοσίευσε την ανακοίνωση 89/C 83/03, την οποία εξέδωσε σύμφωνα με το άρθρο 19, παράγραφος 3, του κανονισμού 17 του Συμβουλίου και δυνάμει του άρθρου 2 του κανονισμού 26 του Συμβουλίου στις υποθέσεις IV/32.750 Bloemenveilingen Aalsmeer II και IV/32.835 Cultra (ΕΕ 1989, C 83, σ. 2, στο εξής: ανακοίνωση της 4ης Απριλίου 1989). Με την ανακοίνωση αυτή, η Επιτροπή γνωστοποίησε την πρόθεσή της να εκδώσει ευνοϊκή απόφαση επί της ρυθμίσεως της VBA όσον αφορά: α) τον εφοδιασμό των μελών της VBA και άλλων προμηθευτών με σκοπό τη δημοπράτηση·

β) τους όρους αυτών των πωλήσεων, περιλαμβανομένων και ορισμένων κανόνων της VBA περί ποιοτικών προδιαγραφών και ελαχίστων τιμών· γ) τα δικαιώματα χρήσεως που είναι εισπρακτέα σε περίπτωση απευθείας εφοδιασμού των διανομέων των εγκατεστημένων μέσα στον περίβολο της VBA· δ) τις συμφωνίες Cultra.

29 Με επιστολές της 3ης Μαΐου 1989, η Florimex και η VGB υπέβαλαν τις παρατηρήσεις τους εις απάντηση της ανακοινώσεως της 4ης Απριλίου 1989, απαντώντας ταυτόχρονα και στις από 21 Δεκεμβρίου 1988 επιστολές της Επιτροπής. Με τις επιστολές τους, οι προσφεύγουσες αντιτάχθηκαν στην πρόθεση της Επιτροπής να εκδώσει ευνοϊκή απόφαση σχετικά με τα δικαιώματα χρήσεως και τις συμφωνίες Cultra και υπέβαλαν ρητές καταγγελίες σχετικά με τις εμπορικές συμβάσεις.

30 Στις 3 Μαΐου 1989, η Verhaar και η Inkoop Service Aalsmeer επίσης κατέθεσαν ενώπιον της Επιτροπής καταγγελία σχετικά με τις συμφωνίες Cultra και τις νέες εμπορικές συμβάσεις. Η καταγγελία αυτή πρωτοκολλήθηκε με τον αριθμό IV/33.190 — Inkoop Service/Aalsmeer.

31 Στις 7 Φεβρουαρίου 1990, η VBA κοινοποίησε στην Επιτροπή τον συμπληρωματικό της κανονισμό «περί του τρόπου υπολογισμού των δικαιωμάτων χρήσεως», που παρείχε σε έναν προμηθευτή τη δυνατότητα να εξοφλεί τα δικαιώματα χρήσεως καταβάλλοντας ένα πάγιο 5 % επί της αξίας των προϊόντων, του οποίου την είσπραξη θα πραγματοποιούσε η VBA (βλ. σκέψη 16 ανωτέρω). Αυθημερόν, η VBA κοινοποίησε στην Επιτροπή τις νέες εμπορικές συμβάσεις. Οι κοινοποιήσεις αυτές πρωτοκολλήθηκαν με τον αριθ. IV/33.624 Bloemenveilingen Aalsmeer III.

32 Με επιστολή της 24ης Οκτωβρίου 1990, η Επιτροπή επεσήμανε στις προσφεύγουσες την πρόθεσή της να εκδώσει ευνοϊκή για τη VBA απόφαση στην υπόθεση IV/32.750 Bloemenveilingen Aalsmeer II, όσον αφορά ιδίως την επιβαλλόμενη στα μέλη της VBA υποχρέωση να πωλούν μέσω δημοπρασίας και τα δικαιώματα χρήσεως. Ανέφερε επίσης ότι ο φάκελος IV/32.835 περί των συμφωνιών Cultra θα έκλεινε χωρίς ρητή απόφαση. Ομοίως, η Επιτροπή ανήγγειλε την πρόθεσή της να κλείσει τον φάκελο που αφορούσε τις νέες εμπορικές συμβάσεις, καθώς και τον κανονισμό «περί του τρόπου υπολογισμού

των δικαιωμάτων χρήσεως», που κοινοποιήθηκαν στις 7 Φεβρουαρίου 1990 (IV/33.624), χωρίς να εκδώσει ρητή απόφαση, υπό τον όρον ότι, όσον αφορά τον εν λόγω «τρόπο υπολογισμού», η VBA θα δεσμευόταν ότι θα χρησιμοποιούσε τις λαμβανόμενες πληροφορίες αποκλειστικά για τον λογιστικό χειρισμό των υπηρεσιών τις οποίες παρέχει και σε καμμία περίπτωση για δικούς της εμπορικούς σκοπούς.

33 Οι προσφεύγουσες επανέλαβαν τα επιχειρήματά τους με επιστολές της 26ης Νοεμβρίου και της 17ης Δεκεμβρίου 1990, καθώς και κατά τη διάρκεια συνομιλίας που είχαν με τις αρμόδιες υπηρεσίες της Επιτροπής στις 27 Νοεμβρίου 1990. Οι καταγγέλλουσες ζήτησαν, ειδικότερα, από την Επιτροπή να χειριστεί σύμφωνα με την προβλεπόμενη διαδικασία τις καταγγελίες που της είχαν καταθέσει.

34 Με επιστολή της 4ης Μαρτίου 1991, η Επιτροπή γνωστοποίησε στις καταγγέλλουσες, σύμφωνα με το άρθρο 6 του κανονισμού 99/63/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 25ης Ιουλίου 1963, περί των ακροάσεων που προβλέπονται στο άρθρο 19, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού 17 του Συμβουλίου (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 37), ότι τα συγκεντρωθέντα στοιχεία δεν επέτρεπαν στην Επιτροπή να δικαιώσει τις καταγγελίες τους σχετικά με τα δικαιώματα χρήσεως τα οποία ζητούσε η VBA.

35 Τα πραγματικά και νομικά στοιχεία τα οποία οδήγησαν στην Επιτροπή σ' αυτό το συμπέρασμα εκτίθενται λεπτομερώς σε έγγραφο που επισυνάπτεται στη βάσει του άρθρου 6 επιστολή της 4ης Μαρτίου 1991.

36 Στο μέρος του εγγράφου αυτού που αφορούσε τη «νομική εκτίμηση», η Επιτροπή διαπίστωσε, πρώτον, ότι οι διατάξεις οι σχετικές με τον εφοδιασμό με σκοπό τη δημοπράτηση και οι κανόνες οι σχετικοί με τον απευθείας εφοδιασμό των διανομέων που είναι εγκατεστημένοι μέσα στον περίβολο της VBA αποτελούν μέρος συνόλου αποφάσεων και συμφωνιών που αφορούν την προσφορά προϊόντων ανθοκομίας μέσα στον περίβολο της VBA, οι οποίες εμπίπτουν στο άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης. Συναφώς, εθεώρησε ειδικότερα ότι οι εν λόγω συμφωνίες και αποφάσεις είχαν, στο σύνολό τους, για το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών επαρκή σημασία, ώστε να εμπίπτουν στο άρθρο 85, παράγραφος 1, και ότι ήταν αδιάφορο σχετικώς αν κάθε μια

διάταξη εξεταζόμενη μεμονωμένα πληρούσε τις προϋποθέσεις του άρθρου 85, παράγραφος 1. Δεύτερον, η Επιτροπή διαπίστωσε ότι αυτές οι αποφάσεις και συμφωνίες είναι αναγκαίες προς επίτευξη των σκοπών που εξαγγέλλονται στο άρθρο 39 της Συνθήκης, κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 26.

37 Στο έγγραφο αυτό, η Επιτροπή κατέληξε επίσης στα εξής συμπεράσματα:

«Όπως προκύπτει από τη σύγκριση των δικαιωμάτων δημοπρασίας και των δικαιωμάτων χρήσεως, εξασφαλίζεται σε μεγάλο βαθμό ίση μεταχείριση των προμηθευτών. Ασφαλώς, ένα μέρος των δικαιωμάτων δημοπρασίας, που δεν μπορεί να προσδιοριστεί με ακρίβεια, αποτελείται από την αποζημίωση που πρέπει να καταβληθεί εις αντάλλαγμα της παρεχομένης με τη δημοπρασία υπηρεσίας. Κατά το μέτρο όμως που είναι, εν προκειμένω, δυνατή η σύγκριση του συντελεστή με τα δικαιώματα χρήσεως, η υπηρεσία αυτή έχει ως αντάλλαγμα την υποχρέωση εφοδιασμού. Οι διανομείς που έχουν συνάψει εμπορικές συμβάσεις με τη VBA αναλαμβάνουν και αυτή την υποχρέωση εφοδιασμού. Κατά συνέπεια, οι κανόνες οι σχετικοί με τα δικαιώματα χρήσεως δεν συνεπάγονται συνέπειες μη συμβιβαζόμενες με την κοινή αγορά.»

38 Με επιστολή της 17ης Απριλίου 1991, οι προσφεύγουσες απάντησαν στη βάσει του άρθρου 6 επιστολή της 4ης Μαΐου 1991, εμμένοντας στις καταγγελίες τους σχετικά με τα δικαιώματα χρήσεως, τις συμφωνίες Cultra και τις εμπορικές συμβάσεις. Υποστήριξαν επίσης ότι η εν λόγω επιστολή δεν έθιγε ούτε τις συμφωνίες Cultra, ούτε τις νέες εμπορικές συμβάσεις, οπότε δεν υπήρχε, ως προς αυτές, επιστολή βάσει του άρθρου 6 του κανονισμού 99/63.

39 Με απόφαση την οποία κοινοποίησε με την επιστολή SG (92) D/8782 της 2ας Ιουλίου 1992, η Επιτροπή απέρριψε οριστικά τις καταγγελίες των προσφευγουσών όσον αφορά τα δικαιώματα χρήσεως.

Η — *Η μετά την επιστολή της 2ας Ιουλίου 1992 αλληλογραφία*

40 Με επιστολή της 5ης Αυγούστου 1992, επιγραφόμενη «IV/32.751 — Florimex/ Aalsmeer II, IV/32.990 — VGB/Aalsmeer, IV/33.190 — Inkoop Service και M. Verhaar BV/Aalsmeer, IV/32.835 — Cultra, και IV/32.624 — Bloemenveilingen Aalsmeer III» και απευθυνόμενη στις προσφεύγουσες, η Επιτροπή ανέφερε τα εξής:

«Βάσει των πληροφοριών που μας παρέσχατε στο πλαίσιο των προσφυγών σας, καθώς και βάσει των στοιχείων τα οποία απέσπασε η Επιτροπή μέσω των κοινοποιήσεων και χάρη σε έρευνα την οποία διενήργησε η ίδια, η Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού περάτωσε, προσωρινώς τουλάχιστον, την έρευνά της στις παρούσες υποθεσεις όσον αφορά τις "στερεότυπες συμβάσεις I, II και III" και τις "συμφωνίες Cultra".

Βάσει των παρατηρήσεων που ακολουθούν, υπάρχουν ισχνές πιθανότητες να δικαιωθούν τα αιτήματά σας.

1. Οι εμπορικές συμβάσεις

Οι εμπορικές συμβάσεις στηρίζονται στην εκτίμηση της VBA ότι είναι αναγκαίο να εκδηλώνεται, μέσα στον περίβολό της, συμπληρωματική προσφορά. Για να εξασφαλίζει αυτή τη συμπληρωματική προσφορά, η VBA συνάπτει τις συμβάσεις αυτές με εμπόρους που διατίθενται να δεσμευθούν ότι θα προσφέρουν ορισμένη ποσότητα προϊόντων.

Για τα κατονομαζόμενα στη σύμβαση προϊόντα, οι έμποροι που συνάπτουν τέτοιες εμπορικές συμβάσεις δεν υποχρεούνται να καταβάλλουν δικαιώματα χρήσεως. Πληρώνουν προμήθεια εισπράξεως 3 %. Για τα άλλα προϊόντα τα οποία προσφέρουν προς πώληση, οφείλουν να καταβάλλουν δικαιώματα χρήσεως.

Άπαξ καταβάλλουν δικαιώματα χρήσεως, όλοι οι εγκατεστημένοι μέσα στον περίβολο της VBA έμποροι δύνανται να προσφέρουν προς πώληση προϊόντα τα οποία προσφέρουν και οι δικαιούχοι εμπορικών συμβάσεων.

Μια σύγκριση μεταξύ των οικονομικών επιβαρύνσεων τις οποίες επιβάλλει η VBA στους εμπόρους αντισυμβαλλομένους των εμπορικών συμβάσεων και στους εμπόρους που δεν έχουν συνάψει τέτοιες συμφωνίες άγει στο συμπέρασμα ότι οι δικαιούχοι εμπορικών συμβάσεων πλεονεκτούν. Εις αντάλλαγμα, συνάπτουν έναντι της VBA υποχρεώσεις όσον αφορά την προσφορά ορισμένων προϊόντων.

Επομένως, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι η VBA εφαρμόζει, έναντι των εμπορικώς συναλλασσομένων, ανίσους όρους επί ισοδυνάμων παροχών, κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, στοιχείο δ', της Συνθήκης ΕΟΚ. Περαιτέρω, ο φάκελος δεν περιέχει αποχρώσες αποδείξεις περί του ότι το μεταξύ κρατών μελών εμπόριο θα μπορούσε να επηρεαστεί αισθητά, έστω και αν υπήρχε περιορισμός του ανταγωνισμού κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1.

2. Οι συμφωνίες Cultra

(...)

Η VBA και οι εγκατεστημένοι στο κέντρο Cultra έμποροι συνδέονται με συμβάσεις που έχουν ως σκοπό και ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού, και τούτο όσον αφορά τόσο τον περιορισμό των επαγγελματικών δραστηριοτήτων αυτών των εμπόρων όσο και τον περιορισμό των πηγών εφοδιασμού τους (αυτό δεν ισχύει για τον έμπορο φυτών υδροκαλλιέργειας). Ο φάκελος δεν περιέχει όμως αποχρώσες αποδείξεις περί του ότι επηρεάζεται εξ αυτού αισθητά το μεταξύ κρατών μελών εμπόριο. Η ασθενής οικονομική επίπτωση επί των οικείων αγορών το αποκλείει. Δεδομένου ότι οι πληροφορίες τις οποίες μπόρεσε να συγκεντρώσει σχετικώς η Επιτροπή καλύπτονται

από το επαγγελματικό απόρρητο των ενδιαφερομένων επιχειρήσεων, δεν είναι δυνατό να σας επιτραπεί να λάβετε γνώση αυτών.

Βάσει των σκέψεων αυτών και εξ όσων δύνανται να κριθούν ήδη, η συνέχεια της διαδικασία θα καταλήξει κατά πάσα πιθανότητα σε ρητή απόρριψη των καταγγελιών.

Επομένως, βάσει αυτής της — προσωρινής ακόμη — εκτιμήσεως της αιτήσεώς σας, έχω την πρόθεση να μη συνεχίσω τη διαδικασία μέχρι την τυπική της περάτωση και να κλείσω την υπόθεση. Θα λάβω τα αναγκαία προς τούτο μέτρα, εκτός εάν μου γνωστοποιήσετε, μέσα σε τέσσερις εβδομάδες, ότι εμμένετε στην καταγγελία σας, με σκοπό τη συνέχιση της διαδικασίας, και εκθέσετε τα επιχειρήματα που επικαλείσθε προς τούτο.»

41 Στις 21 Σεπτεμβρίου 1992, η Florimex και η VGB άσκησαν ενώπιον του Πρωτοδικείου τις προσφυγές στις υποθέσεις Τ-70/92 και Τ-71/92, κατά της από 2 Ιουλίου 1992 αποφάσεως της Επιτροπής. Στα δικόγραφα των προσφυγών αυτών είναι συνημμένη η από 5 Αυγούστου 1992 επιστολή της Επιτροπής, την οποία οι προσφεύγουσες χαρακτηρίζουν επιστολή βάσει του άρθρου 6 του κανονισμού 99/63.

42 Στις 22 Δεκεμβρίου 1992, ο δικηγόρος των προσφευγουσών απάντησε, εξ ονόματος των τεσσάρων καταγγελλουσών, στην επιστολή της 5ης Αυγούστου 1992, διευκρινίζοντας ότι οι περιστάσεις τον είχαν εμποδίσει να απαντήσει νωρίτερα. Τόνισε ότι οι προσφεύγουσες ενέμεναν στις καταγγελίες τους, εξέφρασε δε την ευχή να παρατείνει η Επιτροπή την προθεσμία, επισημαίνοντας ότι η υπόθεση δεν επείγε και ότι η Επιτροπή είχε υποσχεθεί να κλείσει τους φακέλους με ρητή απόφαση δεκτική προσφυγής. Ως προς τις εμπορικές συμβάσεις, ο δικηγόρος των προσφευγουσών ισχυρίστηκε ιδίως αφενός μεν ότι οι διαφορές μεταξύ του συντελεστή των δικαιωμάτων χρήσεως και του συντελεστή των δικαιωμάτων που προβλέπονται στις εμπορικές συμβάσεις δεν εδικαιολογούντο αντικειμενικά, αφετέρου δε ότι η θέση της Επιτροπής περί του επηρεασμού του μεταξύ κρατών μελών εμπορίου αντέφασκε προς την απόφαση του 1988, όπου οι εμπορικές συμβάσεις είχαν θεωρηθεί ως αποτελούσες

αναπόσπαστο τμήμα της ρυθμίσεως της VBA. Ως προς τις συμφωνίες Cultra, ισχυρίστηκε, μεταξύ άλλων, ότι η επίδραση επί του εμπορίου μεταξύ των κρατών μελών έπρεπε να εκτιμηθεί στο πλαίσιο της όλης ρυθμίσεως της VBA και ότι ο κύκλος εργασιών των εμπλεκομένων επιχειρήσεων υπερέβαινε το κατώφλι το οποίο προέβλεπε η ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τις συμφωνίες ήσσονος σημασίας.

43 Η από 22 Δεκεμβρίου 1992 επιστολή των προσφευγουσών δεν έλαβε καμμία απάντηση εκ μέρους της Επιτροπής. Επειδή η κατάσταση της υγείας του δικηγόρου των προσφευγουσών, ο οποίος τελούσε υπό ιατρική παρακολούθηση από έτους και πλέον (βλ. ιατρική βεβαίωση που συνοδεύει τη δεύτερη αίτηση παρατάσεως της προθεσμίας για την κατάθεση του υπομνήματος απαντήσεως στις υποθέσεις T-70/92 και T-71/92), υπέστη σοβαρή επιδείνωση, οι προσφεύγουσες όρισαν νέο δικηγόρο στις 3 Νοεμβρίου 1993. Αυτός, με επιστολή της 9ης Δεκεμβρίου 1993, ζήτησε από την Επιτροπή να λάβει θέση επί της επιστολής της 22ας Δεκεμβρίου 1992.

44 Με επιστολή της 20ής Δεκεμβρίου 1993, η Επιτροπή απάντησε στην από 9 Δεκεμβρίου 1993 επιστολή, υπενθυμίζοντας το περιεχόμενο του τελευταίου εδαφίου της από 5 Αυγούστου 1992 επιστολής της και διευκρινίζοντας τα εξής:

«Όταν ελήφθη η από 22 Δεκεμβρίου 1992 επιστολή, η προθεσμία τεσσάρων εβδομάδων που είχε χορηγηθεί στην πελάτιδά σας για να υποβάλει παρατηρήσεις επί του περιεχομένου της από 5 Αυγούστου 1992 συστημένης επιστολής είχε παρέλθει ήδη προ μηνών.

Η Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού της Επιτροπής έλαβε αυτεπαγγέλτως υπόψη τα στοιχεία τα οποία είχαν προσκομιστεί με την από 22 Δεκεμβρίου 1992 επιστολή σας. Κατόπιν, όμως, προσωρινής εξετάσεως την οποία διενήργησε τότε, δεν έκρινε αναγκαίο να ενεργήσει βάσει του άρθρου 85, παράγραφος 1, ή του άρθρου 86 της Συνθήκης.»

Η διαδικασία

45 Υπ' αυτές τις συνθήκες, με δικόγραφο που κατέθεσαν στις 16 Φεβρουαρίου 1994, η VGB, η Florimex, η Inkoop Service Aalsmeer και η Verhaar άσκησαν την υπό κρίση προσφυγή κατά της αποφάσεως που φέρεται ότι περιέχεται στην από 20 Δεκεμβρίου 1993 επιστολή της Επιτροπής.

46 Με χωριστό δικόγραφο το οποίο κατέθεσαν αυθημερόν, οι προσφεύγουσες ζήτησαν την ένωση και συνεκδίκαση της παρούσας υποθέσεως με τις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις Τ-70/92 και Τ-71/92, Florimex και VGB κατά Επιτροπής.

47 Με υπόμνημα που κατέθεσε στις 4 Μαΐου 1994, η Επιτροπή προέβαλε ένσταση απαραδέκτου κατά το άρθρο 114, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας.

48 Με δικόγραφο που κατέθεσε στις 17 Μαΐου 1994, η VBA ζήτησε να της επιτραπεί να παρέμβει στην υπόθεση Τ-77/94 υπέρ της Επιτροπής.

49 Με διάταξη του προέδρου του πρώτου τμήματος του Πρωτοδικείου της 4ης Ιουλίου 1994, επετράπη στη VBA να παρέμβει υπέρ της Επιτροπής.

50 Με διάταξη του Πρωτοδικείου (πρώτο τμήμα) της 14ης Ιουλίου 1994, αποφασίστηκε να συνεξετασθεί η ένσταση απαραδέκτου με την ουσία της διαφοράς.

51 Με απόφαση του Πρωτοδικείου της 19ης Σεπτεμβρίου 1995, ισχύουσα από 1ης Οκτωβρίου 1995, ο εισηγητής δικαστής τοποθετήθηκε στο δεύτερο τμήμα, στο οποίο ανατέθηκε, συνεπώς, και η εκδίκαση της υποθέσεως.

52 Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Πρωτοδικείο (δεύτερο πενταμελές τμήμα) αποφάσισε την έναρξη της προφορικής διαδικασίας χωρίς προηγούμενη διεξαγωγή αποδείξεων. Στο πλαίσιο των μέτρων οργανώσεως της διαδικασίας, το Πρωτοδικείο κάλεσε την Επιτροπή και τη VBA να απαντήσουν εγγράφως σε ορισμένα ερωτήματα πριν από την επ' ακροατηρίου συζήτηση.

53 Η επ' ακροατηρίου συζήτηση διεξήχθη στις 5 Ιουνίου 1996, ταυτόχρονα με την των συνεκδικαζομένων υποθέσεων T-70/92 και T-71/92, Florimex και VGB κατά Επιτροπής, ενώπιον του Πρωτοδικείου, συγκειμένου από τους H. Kirschner, πρόεδρο, B. Vesterdorf, C. W. Bellamy, A. Καλογερόπουλο και A. Potocki.

54 Κατόπιν του θανάτου του δικαστή H. Kirschner, που επήλθε στις 6 Φεβρουαρίου 1997, η παρούσα απόφαση κρίθηκε εν διασκέψει από τους τρεις δικαστές των οποίων φέρει την υπογραφή, σύμφωνα με το άρθρο 32, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας.

Αιτήματα των διαδίκων

55 Με τα δικόγραφα των προσφυγών τους, οι προσφεύγουσες ζητούν από το Πρωτοδικείο να ακυρώσει την απόφαση που θεωρούν ότι περιέχεται στην από 20 Δεκεμβρίου 1993 επιστολή της Επιτροπής. Με τις παρατηρήσεις τους επί της ενστάσεως απαραδέκτου, οι προσφεύγουσες ζητούν από το Πρωτοδικείο να απορρίψει την ένσταση απαραδέκτου και να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

56 Η καθής ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— κυρίως, να απορρίψει την προσφυγή ως απαράδεκτη·

— επικουρικώς, να απορρίψει την προσφυγή ως αβάσιμη·

— να καταδικάσει τις προσφεύγουσες στα δικαστικά έξοδα.

57 Η παρεμβαίνουσα υποστηρίζει τόσο τα κύρια όσο και τα επικουρικά αιτήματα της καθής και ζητεί να καταδικασθούν οι προσφεύγουσες στα δικαστικά έξοδα, περιλαμβανομένων και των δικών της.

Επί του παραδεκτού

Σύνοψη των επιχειρημάτων των διαδίκων

58 Η καθής υποστηρίζει ότι η από 20 Δεκεμβρίου 1993 επιστολή της Επιτροπής ενημερώνει απλώς τις καταγγέλλουσες για την εξέλιξη της διαδικασίας και δεν συνιστά απόρριψη των καταγγελιών τους, οι οποίες μέχρι σήμερα δεν έχουν απορριφθεί ρητώς. Η επιστολή αυτή εμπίπτει στην πρώτη από τις τρεις φάσεις της διαδικασίας που κατονομάζονται στην απόφαση της 10ης Ιουλίου 1990, υπόθεση Τ-64/89, Automec κατά Επιτροπής (Συλλογή 1990, σ. II-367, στο εξής: Automec I). Λόγω της αδρανείας των καταγγελλουσών, η διαδικασία ουδέποτε έφθασε στη δεύτερη φάση, ήτοι στην προβλεπόμενη στο άρθρο 6 του κανονισμού 99/63 κοινοποίηση. Επομένως, η από 20 Δεκεμβρίου 1993 επιστολή δεν επηρέασε τη νομική κατάσταση των προσφευγουσών. Σε περίπτωση καταγγελίας, η νομική κατάσταση μιας καταγγέλλουσας μπορεί να μεταβληθεί μόνον αν η Επιτροπή λάβει οριστική θέση, κατά την έννοια της 17ης Νοεμβρίου 1987, συνεκδικασθείσες υποθέσεις 142/84 και 156/84, BAT και Reynolds κατά Επιτροπής (Συλλογή 1987, σ. 4487, σκέψη 12).

59 Η Επιτροπή όμως υποχρεούται να λάβει οριστική θέση μόνον εφόσον ο καταγγέλλων κάνει χρήση των διαδικαστικών του δικαιωμάτων. Εν προκειμένω, η έλλειψη αντιδράσεως εκ μέρους των καταγγελλουσών στην από 5 Αυγούστου 1992 επιστολή εντός της προθεσμίας που τους είχε ταχθεί, ή τουλάχιστον στις ημέρες που ακολούθησαν, επέτρεψε στην Επιτροπή να θεωρήσει την καταγγελία ως τεθείσα στο αρχείο, σύμφωνα με την παράγραφο 165, τελευταίο εδάφιο, της *Εικοστής εκθέσεως επί της πολιτικής ανταγωνισμού* και τη σκέψη 45 της διατάξεως του Πρωτοδικείου της 30ής Νοεμβρίου 1992, υπόθεση T-36/92, SFEI κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 1992, σ. II-2479). Εφόσον, λοιπόν, οι προσφεύγουσες αυτοβούλως δεν έκαναν χρήση των διαδικαστικών τους δικαιωμάτων, έχασαν την ιδιότητα των καταγγελλουσών. Κατ' αντίθεση προς τις περιστάσεις υπό τις οποίες εκδόθηκε η απόφαση του Δικαστηρίου της 16ης Ιουνίου 1994, υπόθεση C-93/93 P, SFEI κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 1994, σ. I-2681), η καταγγελία θεωρήθηκε τεθείσα στο αρχείο, λόγω της αδρανείας των προσφευγουσών και όχι με πράξη της Επιτροπής.

60 Υπ' αυτές τις συνθήκες, η από 20 Δεκεμβρίου 1993 επιστολή πρέπει να θεωρηθεί ως μια απλή επιστολή που απεστάλη αυτεπαγγέλτως αφού η Επιτροπή ανέγνωσε την από 22 Δεκεμβρίου 1992 επιστολή, στο πλαίσιο του γενικού της καθήκοντος διοικητικής επιμελείας. Επομένως, δεν μπορεί να θεωρηθεί ως επιστολή βάσει του άρθρου 6 του κανονισμού 99/63· πολλώ μάλλον δεν μπορεί να θεωρηθεί ως απόρριψη της καταγγελίας, εφόσον μάλιστα δεν ήταν αιτιολογημένη, όπως έπρεπε να είναι μια τέτοια πράξη. Η επιστολή αυτή εξέθετε, χωρίς κανένα περιθώριο διαφορετικής εκτιμήσεως, ότι η καταγγελία είχε ήδη τεθεί στο αρχείο κατά τη στιγμή της παραλαβής της από 22 Δεκεμβρίου 1992 επιστολής των προσφευγουσών.

61 Και αν ακόμη γίνει δεκτό — πράγμα που η καθής αποκρούει — ότι, κατά την απόφαση του Πρωτοδικείου της 18ης Μαΐου 1994, υπόθεση T-37/92, BEUC και NCC κατά Επιτροπής (Συλλογή 1994, σ. II-285), η από 5 Αυγούστου 1992 επιστολή πρέπει να θεωρηθεί ως επιστολή βάσει του άρθρου 6, δεν έπεται ότι η από 20 Δεκεμβρίου 1993 επιστολή πρέπει να θεωρηθεί ως απόρριψη της καταγγελίας δεκτική προσβολής. Πράγματι, κατ' αντίθεση προς την παρούσα περίπτωση, οι καταγγέλλουσες στην υπόθεση BEUC και NCC αντέδρασαν εμπροθέσμως, η δε Επιτροπή απάντησε με εμπεριστατωμένη επιστολή, την οποία το Πρωτοδικείο εθεώρησε ως απορριπτική απόφαση. Η καθής τονίζει ότι είναι αναγκαίο να μπορεί, όταν δεν εκδηλώνεται περαιτέρω αντίδραση της καταγγέλλουσας, να θεωρεί μια καταγγελία τεθείσα στο αρχείο, ώστε αφενός μεν να μπορεί να εκμεταλλεύεται αποτελεσματικότερα, προς το γενικό συμφέρον, τα περιορισμένα μέσα που διαθέτει, αφετέρου δε να κατοχυρώνει την ασφάλεια δικαίου υπέρ του καθού η καταγγελία.

62 Για ποιο λόγο ο δικηγόρος των προσφευγουσών απάντησε μόλις τον Δεκέμβριο του 1992 στην από 5 Αυγούστου του ίδιου έτους επιστολή δεν είναι δυνατόν να αποδειχθεί· πρέπει όμως να σημειωθεί ότι η Florimex και η VGB είχαν, εν τω μεταξύ, στις 21 Σεπτεμβρίου 1992, ασκήσει τις προσφυγές τους στις υποθέσεις Τ-70/92 και Τ-71/92 και ότι στα δικόγραφα των προσφυγών ήταν συνημμένο αντίγραφο της από 5 Αυγούστου 1992 επιστολής. Η προθεσμία τεσσάρων εβδομάδων που ετάχθη με την από 5 Αυγούστου 1992 επιστολή για να λάβουν θέση επ' αυτής δεν ήταν καθόλου υπερβολικά βραχεία, εν πάση δε περιπτώσει οι προσφεύγουσες είχαν ήδη χάσει την ιδιότητα των καταγγελλουσών πριν από τις 22 Δεκεμβρίου 1992.

63 Επομένως, η Επιτροπή δεν ήταν υποχρεωμένη να αντιδράσει στην από 22 Δεκεμβρίου 1992 επιστολή των προσφευγουσών. Η εξέταση στην οποία προέβη αυτεπαγγέλτως μετά την παραλαβή της επιστολής αυτής δεν ήταν, κατ' αυτήν, ικανή να αναβιώσει τα διαδικαστικά δικαιώματα των καταγγελλουσών, διότι, εν τοιαύτη περιπτώσει, τα δικαιώματα του καταγγέλλοντος θα εξηρτώντο από το αν η Επιτροπή προβαίνει ή όχι σε μια τέτοια εξέταση. Εν προκειμένω, η διενεργηθείσα εξέταση σκοπούσε απλώς στο να διαπιστωθεί αν η εν λόγω επιστολή περιείχε νέα στοιχεία δυνάμενα να ωθήσουν την Επιτροπή να επέμβει αυτεπαγγέλτως.

64 Η παρεμβαίνουσα υποστηρίζει τα επιχειρήματα της Επιτροπής.

65 Κατά τις προσφεύγουσες, το ερώτημα αν η από 5 Αυγούστου 1992 επιστολή συνιστούσε επιστολή βάσει του άρθρου 6 δεν ασκεί επιρροή. Εκείνο που έχει σημασία είναι μόνον το αν η από 20 Δεκεμβρίου 1993 επιστολή περιέχει απόφαση. Το ότι η Επιτροπή δεν απάντησε στην από 22 Δεκεμβρίου 1992 επιστολή αφήνει να υποτεθεί ότι είχε δεχθεί την παράταση της προθεσμίας την οποία ζητούσε με την επιστολή αυτή ο προηγούμενος δικηγόρος των προσφευγουσών. Οι προσφεύγουσες παρατηρούν ότι, με την από 20 Δεκεμβρίου 1993 επιστολή της, η Επιτροπή δεν άντλησε από την υπέρβαση της προθεσμίας των τεσσάρων εβδομάδων, την οποία όριζε στην από 5 Αυγούστου 1992 επιστολή της, λόγο απαραδέκτου, αλλ' ανέφερε ότι είχε εξετάσει αυτεπαγγέλτως την από 22 Δεκεμβρίου 1992 επιστολή, είχε ενεργήσει έρευνα και είχε καταλήξει στο συμπέρασμα ότι δεν συνέτρεχε λόγος να επέμβει. Εξ αυτού οι προσφεύγουσες συνάγουν ότι, μέχρι τότε, οι καταγγελίες τους δεν είχαν τεθεί στο αρχείο, αλλ' ότι η από 20 Δεκεμβρίου 1993 επιστολή δεν είχε ενημερωτικό απλώς χαρακτήρα, αλλά περιείχε ρητή απόρριψη των καταγγελιών αυτών.

66 Κατά τις προσφεύγουσες, για να εκτιμηθεί το περιεχόμενο της από 20 Δεκεμβρίου 1993 επιστολής, πρέπει να ληφθούν υπόψη οι προηγηθείσες μεταξύ των διαδίκων επαφές, και ιδίως το γεγονός ότι, με την από 24 Οκτωβρίου 1990 επιστολή της, η Επιτροπή είχε ήδη δηλώσει ότι δεν σκεφτόταν να κλείσει τον φάκελο με επιστολή περί θέσεως στο αρχείο και ότι, με την από 5 Αυγούστου 1992 επιστολή της, είχε ήδη δηλώσει ότι δεν θα δικαίωνε τις καταγγελίες. Υπ' αυτές τις περιστάσεις, η από 20 Δεκεμβρίου 1993 επιστολή έπρεπε κατ' ανάγκην να θεωρηθεί ως επιστολή περί θέσεως στο αρχείο κατά την έννοια της προαναφερθείσας αποφάσεως SFEI κ.λπ. κατά Επιτροπής.

67 Εξ άλλου, εν όψει του χρόνου που είχε παρέλθει από της καταθέσεως των καταγγελιών στις 3 Μαΐου 1989, θα ήταν λογικότερο να θεωρηθεί ότι αυτές απορρίφθηκαν στις 20 Δεκεμβρίου 1993, παρά να υποτεθεί ότι δεν είχε ακόμη εκδοθεί επ' αυτών ρητή απόφαση. Η Επιτροπή δέχεται τόσο μακρές προθεσμίες, που δεν μπορεί να προσάψει στις προσφεύγουσες το ότι ανέμειναν μέχρι τις 22 Δεκεμβρίου 1992 για ν' αντιδράσουν στην από 5 Αυγούστου 1992 επιστολή της. Οι προσφεύγουσες προσθέτουν ότι η Επιτροπή — η οποία, από τα κατατεθέντα στις υποθέσεις Τ-70/92 και Τ-71/92 υπομνήματα, εγνώριζε ότι υπέθεταν πως οι καταγγελίες σχετικά με τις εμπορικές συμβάσεις και τις συμφωνίες Cultra ανέμεναν εξέταση — δεν μπορούσε να θεωρεί ότι είχαν εγκαταλείψει τις αιτιάσεις τους σχετικώς. Οι καταγγέλλουσες ζητώντας, με την από 22 Δεκεμβρίου 1992 επιστολή τους, από την Επιτροπή να παρατείνει την προθεσμία απαντήσεως και να λάβει οριστική θέση, εδήλωναν σαφώς ότι ενέμεναν στις καταγγελίες τους.

68 Οι λόγοι της καθυστερήσεως με την οποία οι προσφεύγουσες αντέδρασαν στην από 5 Αυγούστου 1992 επιστολή δεν μπορούν πλέον να προσδιοριστούν, δεν αποκλείεται όμως να είχαν κάποια σχέση με την ασθένεια του προηγουμένου δικηγόρου τους. Εν πάση περιπτώσει, οι προσφεύγουσες φρονούν ότι, σε συνάρτηση με τις άλλες συναφείς εκκρεμείς διαδικασίες, η Επιτροπή δεν μπορούσε να θεωρεί ότι, λόγω της καθυστερήσεως αυτής, είχαν αποσβεστεί τα διαδικαστικά τους δικαιώματα· αν μη τι άλλο, είχε αναβιώσει τα δικαιώματα αυτά θίγοντας την ουσία της υποθέσεως με την από 20 Δεκεμβρίου 1993 επιστολή της.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

69 Κατ' ουσίαν, η Επιτροπή στηρίζεται στα εξής τρία κύρια επιχειρήματα: α) ότι η από 5 Αυγούστου 1992 επιστολή εμπίπτει στην πρώτη από τις τρεις φάσεις της διαδικασίας που περιγράφονται στην απόφαση Automec I, διότι η διαδικασία εν προκειμένω ουδέποτε κατέληξε σε επιστολή βάσει του άρθρου 6 του κανονισμού 99/63, ούτε, πολλώ μάλλον, σε ρητή απόρριψη των καταγγελιών· β) επειδή οι προσφεύγουσες δεν αντέδρασαν στην από 5 Αυγούστου 1992 επιστολή, η καταγγελία πρέπει να θεωρηθεί ότι είχε ήδη τεθεί στο αρχείο πριν παραληφθεί η από 22 Δεκεμβρίου 1992 επιστολή τους, διότι οι προσφεύγουσες, με την αδράνειά τους, έχασαν την ιδιότητα των καταγγελλουσών· γ) η από 20 Δεκεμβρίου 1993 επιστολή, επομένως, ενημέρωσε απλώς τις καταγγέλλουσες για την εξέλιξη της διαδικασίας και δεν συνιστά απόφαση περί απορρίψεως των καταγγελιών τους.

70 Το Πρωτοδικείο θεωρεί, κατ' αρχάς, ότι η από 5 Αυγούστου 1992 επιστολή πρέπει να ερμηνευθεί ως επιστολή βάσει του άρθρου 6 του κανονισμού 99/63.

71 Ειδικότερα, πρώτον, με την από 24 Οκτωβρίου 1990 επιστολή της, η Επιτροπή είχε ήδη δηλώσει ότι είχε την πρόθεση να κλείσει τον φάκελο χωρίς ρητή απόφαση, εκτός εάν οι προσφεύγουσες της γνωστοποιούσαν, μέσα σε τέσσερις εβδομάδες, ότι ενέμεναν στην καταγγελία τους. Υπ' αυτές τις συνθήκες, η από 5 Αυγούστου 1992 επιστολή, που γράφηκε περίπου δύο έτη μετά την επιστολή της 24ης Οκτωβρίου 1990, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι εμπίπτει ακόμη στην προκαταρκτική φάση της διοικητικής διαδικασίας, στην οποία αναφέρεται η σκέψη 45 της αποφάσεως Automec I. Ομοίως, ούτε η από 5 Αυγούστου 1992 επιστολή μπορεί να θεωρηθεί ως «μια πρώτη αντίδραση των υπηρεσιών της Επιτροπής» κατά την έννοια της παραγράφου 165, τελευταίο εδάφιο, της *Εικοστής εκθέσεως επί της πολιτικής ανταγωνισμού*, άπαξ οι υπηρεσίες αυτές είχαν ήδη εκδηλώσει αυτήν την «πρώτη αντίδραση» με την από 24 Οκτωβρίου 1990 επιστολή τους.

72 Δεύτερον, η από 5 Αυγούστου 1992 επιστολή πρέπει να εκτιμηθεί υπό το πρίσμα της προηγηθείσας αλληλογραφίας, και ιδίως της φύσεως του αιτήματος στο οποίο παρέχει απάντηση (βλ. απόφαση του Πρωτοδικείου της 28ης Οκτωβρίου 1993, υπόθεση T-83/92, Zunis Holding κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1993, σ. II-1169, σκέψη 31). Συναφώς, οι προσφεύγουσες αντέδρασαν στην από 24 Οκτωβρίου 1990 επιστολή, ζητώντας ειδικότερα, με την από 17 Δεκεμβρίου 1990 επιστολή τους, από την Επιτροπή να χειριστεί με όλους τους προβλεπόμενους τύπους τις κατατεθείσες ενώπιόν της καταγγελίες (σκέψη 32 ανωτέρω). Στη συνέχεια, με την από 17 Απριλίου 1991 απάντησή τους στη βάσει του άρθρου 6 επιστολή της 4ης Μαρτίου 1991 σχετικά με τα δικαιώματα χρήσεως, οι προσφεύγουσες διαμαρτυρήθηκαν γιατί δεν υπήρχε παρόμοια επιστολή και όσον αφορά τις συμφωνίες Cullra και τις εμπορικές συμβάσεις και ζήτησαν από την Επιτροπή να τους αποστείλει μια τέτοια επιστολή αφορώσα και αυτές τις πτυχές της επιστολής τους (σκέψη 38 ανωτέρω). Υπ' αυτές τις συνθήκες, η από 5 Αυγούστου 1992 επιστολή πρέπει να ερμηνευθεί ως επιστολή βάσει του άρθρου 6 και όχι ως περιττή επανάληψη της θέσεως των υπηρεσιών της Επιτροπής, που είχε ήδη κοινοποιηθεί μια πρώτη φορά με την επιστολή της 24ης Οκτωβρίου 1990.

73 Τρίτον, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι η από 5 Αυγούστου 1992 επιστολή συγκεντρώνει τις τυπικές προϋποθέσεις που απαιτούνται για να υπάρχει επιστολή βάσει του άρθρου 6· ειδικότερα, κατονομάζει τους λόγους για τους οποίους δεν θεωρεί δικαιολογημένες τις καταγγελίες, αναφέρεται ρητώς στο κλείσιμο του φακέλου και τάσσει προθεσμία απαντήσεως. Το ότι η από 5 Αυγούστου 1992 επιστολή δεν αναφέρει ρητά το άρθρο 6 δεν είναι κρίσιμο (βλ. προαναφερθείσα απόφαση BEUC και NCC κατά Επιτροπής, σκέψη 34).

74 Επομένως, το πρώτο επιχείρημα της Επιτροπής πρέπει να απορριφθεί.

75 Ως προς το δεύτερο επιχείρημα της Επιτροπής, ότι, κατά τον χρόνο της από 22 Δεκεμβρίου 1992 επιστολή τους, οι προσφεύγουσες είχαν ήδη χάσει την ιδιότητα των καταγγελλουσών, το Πρωτοδικείο μπορεί να δεχθεί, χάριν της ασφαλείας δικαίου, υπό το πρίσμα ιδίως του αντιδίκου, ότι η καταγγέλλουσα η οποία δεν επισπεύδει τη διοικητική διαδικασία, ειδικότερα όταν δεν απαντά

σε βάσει του άρθρου 6 επιστολή, μπορεί να θεωρηθεί ότι αποδέχεται την οριστική θέση της καταγγελίας της στο αρχείο, πράγμα το οποίο ανήγγελλε η Επιτροπή με την εν λόγω επιστολή της.

76 Και ναι μεν η Επιτροπή δικαιούται, κατ' αρχήν, να αντλήσει τα συμπεράσματά της από το γεγονός ότι η καταγγέλλουσα δεν απαντά σε επιστολή βάσει του άρθρου 6 εντός της προθεσμίας που της έχει τάξει σύμφωνα με το άρθρο 6, παράγραφος 1, του κανονισμού 99/63, αρκεί η προθεσμία αυτή να είναι εύλογη, το Πρωτοδικείο όμως θεωρεί ότι το γεγονός και μόνον της παρόδου αυτής της προθεσμίας δεν συνιστά αμάχητο τεκμήριο περί του ότι η καταγγέλλουσα συναινεί να τεθεί η καταγγελία της στο αρχείο. Ειδικότερα, η δυνατότητα της Επιτροπής να θέσει την καταγγελία στο αρχείο δεν συμβιβάζεται με την αρχή του σεβασμού των δικαιωμάτων του αμυνομένου, αν η υπέρβαση της ταχθείσας από την ίδια την Επιτροπή προθεσμίας μπορεί ευλόγως να εξηγηθεί από ειδικές περιστάσεις.

77 Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι, στην υπό κρίση περίπτωση, το γεγονός και μόνον ότι οι προσφεύγουσες υπερέβησαν, κατά τη διάρκεια των διακοπών, την προθεσμία τεσσάρων εβδομάδων, την οποία έτασσε η από 5 Αυγούστου 1992 επιστολή, δεν αρκούσε για να δικαιολογήσει το συμπέρασμα ότι συνήνεσαν να τεθούν οι καταγγελίες τους στο αρχείο. Ειδικότερα, όπως προκύπτει από το σύνολο της αλληλογραφίας που προηγήθηκε μεταξύ των προσφευγουσών και της Επιτροπής, επί μία τριετία και πλέον είχαν εμμείνει στις καταγγελίες τους και είχαν ζητήσει επανειλημμένα από την Επιτροπή να λάβει τυπική απόφαση, για να τους δώσει τη δυνατότητα να προσφύγουν στο Πρωτοδικείο.

78 Περαιτέρω, στις 21 Σεπτεμβρίου 1992, η Florimex και η VGB άσκησαν ενώπιον του Πρωτοδικείου τις προσφυγές Τ-70/92 και Τ-71/92, με τις οποίες καταμαρτυρούσαν στην Επιτροπή ότι, με την απόφαση της 2ας Ιουλίου 1992 σχετικά με τα δικαιώματα χρήσεως, δεν έθιγαν τις καταγγελίες τους σχετικά με τις εμπορικές συμβάσεις και τις συμφωνίες Cultra, και εδήλωναν ότι

ενέμεναν στις εν λόγω καταγγελίες τους. Ανέφεραν άλλωστε, στις σελίδες 27 και 28 (Florimex) και 25 και 26 (VGB) των δικογράφων προσφυγής τους, ότι την από 5 Αυγούστου 1992 επιστολή, την οποία επισυνήπτων στις προσφυγές, την είχαν ερμηνεύσει ως επιστολή βάσει του άρθρου 6 και ότι ανέμεναν, ως εκ τούτου, ρητή απόφαση επί των καταγγελιών τους.

79 Ομοίως, το περιεχόμενο της από 21 Δεκεμβρίου 1992 επιστολής, την οποία τελικά απέστειλαν οι προσφεύγουσες, δείχνει ότι αυτές ουδέποτε εγκατέλειψαν την πρόθεση να εμμείνουν στις καταγγελίες τους, εφόσον ζητούσαν να παραταθεί η προθεσμία απαντήσεως και να εκδώσει η Επιτροπή ρητή απόφαση.

80 Παρ' όλον ότι δεν κατέστη δυνατόν να αποδειχθεί για ποιο λόγο ο δικηγόρος των προσφευγουσών δεν απάντησε στην από 5 Αυγούστου 1992 επιστολή πριν από τις 22 Δεκεμβρίου 1992, το Πρωτοδικείο δεν μπορεί να αποκλείσει το ενδεχόμενο η παράλειψη αυτή να είχε σχέση με τη σοβαρή ασθένεια από την οποία έπασχε τότε.

81 Υπό τις συγκεκριμένες αυτές περιστάσεις, το Πρωτοδικείο κρίνει ότι αβασίμως η Επιτροπή εθεώρησε, βάσει και μόνον της υπερβάσεως της προθεσμίας την οποία έτασσε με την από 5 Αυγούστου 1992 επιστολή και χωρίς να έρθει σχετικώς σε επαφή με τις προσφεύγουσες, ότι οι καταγγελίες τους έπρεπε να θεωρηθούν ως τεθείσες στο αρχείο πριν από τις 22 Δεκεμβρίου 1992.

82 Περαιτέρω, η Επιτροπή δεν απέδειξε ότι είχε λάβει τα «αναγκαία μέτρα» για να κλείσει την υπόθεση, στα οποία αναφέρεται η από 5 Αυγούστου 1992 επιστολή. Συγκεκριμένα, καμμία απόδειξη δεν υπάρχει περί του ότι οι καταγγελίες αυτές ετέθησαν πράγματι στο αρχείο πριν από τις 22 Δεκεμβρίου 1992, ούτε η από 20 Δεκεμβρίου 1993 επιστολή της Επιτροπής αναφέρει κάτι τέτοιο κατά τρόπο σαφή.

83 Υπ' αυτές τις συνθήκες, το δεύτερο επιχείρημα της Επιτροπής, ότι οι προσφεύγουσες είχαν ήδη χάσει την ιδιότητα των καταγγελλουσών, λόγω «τεκμαιρομένης θέσεως στο αρχείο» των καταγγελιών τους πριν από τις 22 Δεκεμβρίου 1992, πρέπει να απορριφθεί.

84 Επομένως, το τρίτο επιχείρημα της καθής, ότι η από 20 Δεκεμβρίου 1993 επιστολή ούτως ή άλλως δεν συνιστά επί της ουσίας ρητή απόρριψη των καταγγελιών, άγει στο συμπέρασμα ότι αυτές εκκρεμούν ακόμη ενώπιον της Επιτροπής.

85 Το Πρωτοδικείο θεωρεί, ωστόσο, ότι αυτό δεν ίσχυε κατά τον χρόνο ασκήσεως της προσφυγής. Πράγματι, υπό τις ειδικές περιστάσεις της παρούσας υποθέσεως, η από 20 Δεκεμβρίου 1993 επιστολή, εκτιμώμενη στην αλληλουχία στην οποία εντάσσεται, πρέπει να θεωρηθεί ως οριστική απόρριψη των καταγγελιών επί της ουσίας.

86 Το συμπέρασμα αυτό απορρέει από τις ακόλουθες σκέψεις. Με την από 22 Δεκεμβρίου 1992 επιστολή τους, οι προσφεύγουσες απάντησαν λεπτομερώς στην από 5 Αυγούστου 1992 επιστολή, τονίζοντας ότι ενέμεναν στις καταγγελίες τους, προκειμένου να συνεχιστεί η διαδικασία. Ζήτησαν άλλωστε ρητώς από την Επιτροπή να εκδώσει ρητή απόφαση επί των καταγγελιών τους, όπως το είχε υποσχεθεί κατά τη διοικητική διαδικασία. Με την από 9 Δεκεμβρίου 1993 επιστολή, ο νέος δικηγόρος των προσφευγουσών ζήτησε από την Επιτροπή να λάβει θέση επί της από 22 Δεκεμβρίου 1992 επιστολής. Όπως προκύπτει από την από 20 Δεκεμβρίου 1993 επιστολή της Επιτροπής, εις απάντηση του αιτήματος αυτού, αυτή εξέτασε την από 22 Δεκεμβρίου 1992 επιστολή, βάσει δε των παρατηρήσεων τις οποίες περιείχε «δεν έκρινε αναγκαίο να ενεργήσει βάσει του άρθρου 85, παράγραφος 1, ή του άρθρου 86 της Συνθήκης».

87 Αυτή η επί της ουσίας εξέταση των καταγγελιών, στην οποία προέβη η Επιτροπή χωρίς να την αποκρούσει εξ αρχής, δεν μπορεί να θεωρηθεί ως γενομένη «αυτεπαγγέλτως», αλλ' επιβεβαιώνει είτε ότι οι καταγγελίες ουδέποτε στην πραγματικότητα τέθηκαν στο αρχείο, είτε ότι, τουλάχιστον, η Επιτροπή άνοιξε εκ νέου τον φάκελο. Ούτε «προσωρινή» μπορούσε να θεωρηθεί η εξέταση αυτή, όπως υποστηρίζει στην από 20 Δεκεμβρίου 1993 επιστολή. Αντιθέτως, μετά την πρώτη διατύπωση θέσεως που περιέχεται στην από 24 Οκτωβρίου 1990 επιστολή και τη βάσει του άρθρου 6 επιστολή της 5ης Αυγούστου 1992, η απάντηση της Επιτροπής στις από 22 Δεκεμβρίου 1992 και 9 Νοεμβρίου 1993 επιστολές των προσφευγουσών, με την οποία, κατόπιν

επανεξετάσεως της ουσίας, διαπίστωνε ότι δεν υπήρχε λόγος να επέμβει, πρέπει κατ' ανάγκην να θεωρηθεί ως οριστική απόρριψη των καταγγελιών, η αιτιολογία της οποίας βρίσκεται κατ' ουσίαν στη βάσει του άρθρου 6 επιστολή της 5ης Αυγούστου 1992.

88 Επομένως, η προσφυγή είναι παραδεκτή.

Επί της ουσίας

Σύνοψη των επιχειρημάτων των διαδίκων

89 Οι προσφεύγουσες προβάλλουν στην ουσία ένα και μοναδικό λόγο, ότι δηλαδή με την από 5 Αυγούστου 1992 επιστολή της που περιείχε τους λόγους της αποφάσεως περί απορρίψεως των καταγγελιών τους — η οποία κοινοποιήθηκε με την από 20 Δεκεμβρίου 1993 επιστολή — η Επιτροπή υπέπεσε σε σφάλματα εκτιμήσεως όσον αφορά αφενός μεν τις εμπορικές συμβάσεις, αφετέρου δε τις συμφωνίες Cultra.

90 Οι προσφεύγουσες επαναλαμβάνουν, κατ' αρχάς, τις γενικού χαρακτήρα αντιρρήσεις τους κατά του συνόλου των συμβάσεων τις οποίες εφάρμοζε η VBA, αντιρρήσεις τις οποίες ήδη προέβαλαν στις υποθέσεις T-70/92 και T-71/92. Οι εμπορικές συμβάσεις και οι συμφωνίες Cultra αποτελούν μέρος, όπως άλλωστε και τα επίδικα στις υποθέσεις T-70/92 και T-71/92 δικαιώματα χρήσεως, ενός συνόλου μη συμβιβαζομένου με το κοινοτικό δίκαιο του ανταγωνισμού. Πρόκειται για εισφορές αδικαιολόγητες, μη αντιστοιχούσες σε καμμία αντιπαροχή, έχουσες ως μοναδικό σκοπό τη νόθευση του ανταγωνισμού προς όφελος της VBA, η οποία αγοράζει η ίδια προϊόντα ανθοκομίας σε ολόκληρο τον κόσμο, συνάπτει συμβάσεις ορισμένου χρόνου εκτός του καθεστώτος πωλήσεων μέσω εγγραφής στον «πίνακα» και ανταγωνίζεται, άρα, ευθέως τους εμπόρους με τους οποίους συνάπτει τις παραπάνω συμβάσεις. Ο φραγμός τον οποίον θέτει η VBA κατά των εισαγωγών προϊόντων που δεν καλλιεργούνται στις Κάτω Χώρες, ή πάντως όχι σε μεγάλες ποσότητες ή σε ορισμένες εποχές, σκοπό έχει όχι να εξασφαλίσει στα μέλη της

αγορά διαθέσεως των προϊόντων τους, αλλ' απλώς να απαλλάξει τη VBA από οιονδήποτε εμπορικό ανταγωνισμό. Η ισχυρότατη θέση της VBA στην αγορά καθιστά δυσχερέστατη την πρόσβαση τρίτων σ' αυτήν.

91 Όσον αφορά τις εμπορικές συμβάσεις, οι προσφεύγουσες διατείνονται ότι αυτές είναι σχεδόν πανομοιότυπες με τις παλαιότερες ομώνυμες συμβάσεις, τις οποίες απαγόρευσε η απόφαση του 1988. Η προβλεπόμενη στις συμβάσεις αυτές αμοιβή δεν δικαιολογείται από τις αντιπαρεχόμενες από τη VBA υπηρεσίες, αλλά χρησιμεύει μόνο στην αύξηση της τιμής κόστους των εμπόρων, πράγμα που εξασθενίζει την ανταγωνιστική τους θέση, έναντι ιδίως της VBA.

92 Εξ άλλου, οι εμπορικές συμβάσεις περιορίζουν τον ανταγωνισμό, καθ' όσον επιβάλλουν να γίνονται πωλήσεις μόνο στους εγγεγραμμένους στη VBA αγοραστές.

93 Περαιτέρω, και αντιθέτως προς ό,τι αναφέρει η Επιτροπή στην από 5 Αυγούστου 1992 επιστολή της, οι δικαιούχοι των συμβάσεων αυτών δεν αναλαμβάνουν καμμία συγκεκριμένη δέσμευση, οπότε υφίσταται εφαρμογή ανίσων όρων σε σχέση προς τους εμπόρους που δεν συνδέονται με τέτοιες συμβάσεις, οι οποίοι υποχρεούνται να καταβάλλουν τα — υψηλότερα — δικαιώματα χρήσεως.

94 Επί πλέον, η δυνατότητα συνάψεως τέτοιων συμβάσεων παρέχεται σε ορισμένους εμπόρους αυθαιρέτως, οι δε ευνοούμενοι κατ' αυτόν τον τρόπο έμποροι υπόκεινται στο καθεστώς του 3 % χωρίς να υποχρεούνται να καταβάλλουν δικαιώματα χρήσεως. Η VBA μπορεί, επομένως, να πλήξει τους εμπόρους που αντιπροσωπεύουν γι' αυτήν σημαντική ανταγωνιστική απειλή, αρνούμενη να συνάψει με αυτούς εμπορική σύμβαση.

95 Ο κανόνας de minimis, τον οποίο επικαλέστηκε η Επιτροπή με την από 5 Αυγούστου 1992 επιστολή της, δεν ισχύει εδώ. Πράγματι, η σημασία της

οικείας αγοράς πρέπει να εκτιμηθεί εν όψει του συνολικού κύκλου εργασιών της VBA, που είναι άνω των 2 δισεκατομμυρίων HFL, σημαντικό μέρος του οποίου προκύπτει από εξαγωγές προς άλλα κράτη μέλη. Οι προσφεύγουσες προσθέτουν ότι, στην απόφασή της του 1988, η Επιτροπή ορμήθηκε από την αρχή ότι ο κανόνας de minimis δεν είχε εφαρμογή.

96 Όσον αφορά τις συμφωνίες Cultra, οι προσφεύγουσες επισημαίνουν ότι, με την από 5 Αυγούστου 1992 επιστολή της, η ίδια η Επιτροπή τις θεωρεί ως περιορισμό του ανταγωνισμού. Κατά τις προσφεύγουσες, ο όρος ότι μόνο τα προερχόμενα από τη VBA προϊόντα μπορούν κατ' αρχήν να πωλούνται μέσα στο εμπορικό κέντρο Cultra, προφανώς έχει επίπτωση στον εφοδιασμό. Τονίζουν ότι ο εγκατεστημένος μέσα στο κέντρο Cultra έμπορος, για να πωλεί προϊόντα τα οποία έχει αποκτήσει άλλως ή μέσω της VBA, οφείλει να καταβάλει δικαιώματα 8,6 %, τα οποία δεν δικαιολογούν οι παρεχόμενες από τη VBA υπηρεσίες.

97 Δεν είναι ακριβές το ότι οι συμβάσεις αυτές δεν επηρεάζουν αισθητά το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών ή ότι έχουν μικρή μόνον οικονομική σημασία. Αντιθέτως, ο πραγματοποιούμενος μέσα στο κέντρο Cultra κύκλος εργασιών προέρχεται ιδίως από εξαγωγές, ιδίως προς τη Γερμανία. Εξ άλλου, τα δικαιώματα τα οποία καταβάλλουν οι εγκατεστημένοι μέσα στο κέντρο Cultra έμποροι προστίθενται στα δικαιώματα χρήσεως και αποτελούν μέρος συνόλου μέτρων, το οποίο έχει θεσπίσει η VBA και το οποίο αφορά σημαντικότατο κύκλο εργασιών, ήτοι ολόκληρο τον κύκλο εργασιών που πραγματοποιείται στο πλαίσιο των δημοπρασιών. Επηρεάζουν, επομένως, αισθητά το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών.

98 Επί πλέον, η Επιτροπή αγνοεί το γεγονός ότι η έλλειψη επιπτώσεως στο μεταξύ κρατών μελών εμπόριο κάθε άλλο παρά αποτελεί δικαιολογία της πρακτικής της VBA· αντιθέτως, είναι αποτέλεσμα αυτής, καθ' όσον οι προμηθευτές άλλων κρατών μελών εμποδίζονται να εφοδιάζουν τους εγκατεστημένους μέσα στο κέντρο Cultra εμπόρους. Περαιτέρω, κακώς η Επιτροπή διακρίνει μεταξύ των διαφόρων κατηγοριών προϊόντων ανθοκομίας (κομμένα και αποξηραμένα άνθη, φυτά κήπου, φυτά εσωτερικού χώρου) τα οποία καταλαμβάνουν οι διάφορες επίδικες συμφωνίες Cultra.

99 Τέλος, οι προσφεύγουσες, με το υπόμνημα απαντήσεώς τους, προβάλλουν ένα νέο πραγματικό στοιχείο, ότι, κατόπιν μεταβολής της ρυθμίσεως το 1994, οι μισθωτές που μισθώνουν χώρους μέσα στον περίβολο των δημοπρασιών απαλλάσσονται των δικαιωμάτων χρήσεως μόνον όταν εισάγουν προϊόντα για ίδιο λογαριασμό. Οι προσφεύγουσες προσκομίζουν μια καταγγελία που κατετέθη στην Επιτροπή, καθώς και μια επιστολή της με ημερομηνία 6 Οκτωβρίου 1994, με την οποία ανέστειλε την απόφασή της επί του ζητήματος αυτού εφόσον εκκρεμούν οι διαδικασίες Τ-70/92 και Τ-71/92.

100 Η καθής στηρίζεται, κυρίως, στους ισχυρισμούς της περί απαραδέκτου, προβάλλει δε επιχειρήματα επί της ουσίας μόνον χάριν πληρότητας.

101 Όσον αφορά τις εμπορικές συμβάσεις, εμμένει στο στοιχείο ότι αυτές περιλαμβάνουν την υποχρέωση των συμβαλλομένων σ' αυτές εμπόρων ότι θα προμηθεύουν ορισμένες κατηγορίες προϊόντων συμπληρωματικές προς την προσφορά της VBA, εις αντάλλαγμα δε επιβαρύνονται με συντελεστή δικαιωμάτων χαμηλοτέρο από τον συντελεστή των δικαιωμάτων χρήσεως.

102 Δυσχερώς δύναται, κατά την καθής, να θεμελιωθεί το συμφέρον των προσφευγουσών να υποστηρίξουν ότι ο συντελεστής του 3 % είναι υπέρογκος, δεδομένου ότι οι προσφεύγουσες, και ιδίως η Florimex, παρεπονούντο ανέκαθεν ότι ο συντελεστής του 3 % ήταν υπερβολικά χαμηλός.

103 Η καθής τονίζει επίσης ότι οι συμβάσεις — και το συνακόλουθο καθεστώς του 3 % — εφαρμόζονται μόνο στις προμήθειες προς πελάτες εγκατεστημένους μέσα στον περίβολο της VBA, οι δε έμποροι είναι ελεύθεροι να πωλούν τα προϊόντα τους εκτός του πλαισίου των εμπορικών συμβάσεων.

104 Όσον αφορά την εφαρμογή του κανόνα de minimis στις εμπορικές συμβάσεις, η Επιτροπή φρονεί ότι ο κύκλος εργασιών της VBA που πρέπει να ληφθεί υπόψη πρέπει να περιορισθεί στους ιδίους πόρους της ενώσεως (δικαιώματα, κ.λπ.) και δεν μπορεί να συμπεριλαμβάνει το προϊόν των πωλήσεων μέσω «πίνακα» τις οποίες πραγματοποιούν τα μέλη της.

105 Όσον αφορά τις συμφωνίες Cultra, η καθής τονίζει ότι αφορούν πωλήσεις σε μικρούς αγοραστές, και ιδίως σε λιανοπωλητές, μέσω της VBA και μέσα στον περίβολο αυτής. Από τις τέσσερις προσφεύγουσες, μόνον η Inkoop Service Aalsmeer, με κύκλο εργασιών 23 περίπου εκατομμυρίων HFL το 1988, συνδέεται με τέτοια σύμβαση, καλύπτουσα τα φυτά εσωτερικού χώρου.

106 Οι όροι των συμφωνιών αυτών, καίτοι συνιστούν περιορισμό του ανταγωνισμού, δεν επηρεάζουν το μεταξύ κρατών μελών εμπόριο, εφόσον τα προϊόντα προέρχονται είτε από τις Κάτω Χώρες, είτε από τρίτη χώρα, πωλούνται δε κατ' αρχήν μόνο σε Ολλανδούς εμπόρους μικρής επιφανείας. Ούτε αισθητός είναι ο περιορισμός του ανταγωνισμού, εφόσον ο πραγματοποιούμενος μέσα στο κέντρο Cultra κύκλος εργασιών αντιστοιχεί στο 8 % περίπου του κύκλου εργασιών της VBA. Το ποσοστό είναι ακόμη χαμηλότερο, αν ληφθεί υπόψη μόνον η αγορά των φυτών εσωτερικού χώρου, στην οποία η Inkoop Service Aalsmeer είναι απλώς μία επιχείρηση μεταξύ πολλών άλλων στις Κάτω Χώρες.

107 Τέλος, η καθής ζητεί να μη συζητηθούν τα νέα στοιχεία τα οποία εισήγαγαν οι προσφεύγουσες, τα οποία δεν μνημονεύονται ούτε στην από 20 Δεκεμβρίου 1993 ούτε στην από 5 Αυγούστου 1992 επιστολή.

108 Σχετικά με τις εμπορικές συμβασεις, η παρεμβαίνουσα τονίζει ότι δικαιώματα — των οποίων το είδος και το ύψος προσδιορίζεται κατά περίσταση — εισπράττονται για κάθε πώληση πραγματοποιούμενη από τον δικαιούχο τέτοιας συμβάσεως, σε εγκεκριμένο από τη VBA και εγκατεστημένο μέσα στον περίβολό της αγοραστή, δεν ειπράττονται όμως για καμμία πώληση συντελούμενη έξω από τον περίβολο αυτόν. Οι εμπορικές συμβάσεις περιλαμβάνουν, για κάθε δικαιούχο, την υποχρέωση να πωλεί συγκεκριμένες κατηγορίες

προϊόντων ανώτερης ποιότητας, συμπληρωματικές προς την προσφορά της VBA, καθώς επίσης και να καταβάλλει, πέρα από την προμήθεια του 3 %, και μια προσαύξηση μισθώματος. Μια απλή όμως οικονομική σύγκριση με το καθεστώς των δικαιωμάτων χρήσεως δεν αντανακλά την πραγματικότητα, διότι πρέπει να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι στους δικαιούχους εμπορικών συμβάσεων παρέχεται, περαιτέρω, μεγαλύτερη ελευθερία, καθ' όσον δεν υπόκεινται στον κανόνα αγοράς από τη VBA, και υπηρεσία εισπράξεως (βλ. επίσης απάντηση της παρεμβαίνουσας στις ερωτήσεις του Πρωτοδικείου της 12ης Απριλίου 1996).

109 Οι εμπορικές συμβάσεις δεν εμφανίζουν τους ίδιους περιορισμούς με εκείνους που επικρίθηκαν με την απόφαση του 1988. Επομένως, δεν υφίσταται περιορισμός του ανταγωνισμού κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, ούτε επηρεασμός του μεταξύ κρατών μελών εμπορίου, οι δε προσφεύγουσες δεν προέβαλαν κανένα στοιχείο προς απόδειξη του εναντίου.

110 Όσον αφορά τις συμφωνίες Cultra, αφορούν την πώληση προϊόντων αγορασθέντων μέσω της VBA σε λιανοπωλητές με τη μέθοδο cash and carry. Αν ο συνδεόμενος με συμφωνία Cultra έμπορος προτίθεται να πωλήσει άνθη τα οποία έχει αγοράσει από τρίτους, καταβάλλει δικαιώματα 8,6 %, τα οποία προβλέπονται για τις πωλήσεις που πραγματοποιεί ως «ανεξάρτητος προμηθευτής». Η παρεμβαίνουσα τονίζει ότι θέτει εγκαταστάσεις στη διάθεση της Cultra και συμμετέχει στα έξοδα προωθήσεώς της. Τονίζει επίσης ότι οι δραστηριότητες του κέντρου Cultra είναι διαφορετικής φύσεως από τις δημοπρασίες.

111 Ως προς την εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης επί των συμφωνιών Cultra, δεν χρειάζεται να εκτιμηθεί η επίπτωσή τους στον συνολικό κύκλο εργασιών της VBA. Συγκεκριμένα, οι συμφωνίες Cultra δεν αφορούν τους — σκοπούμενους στην απόφαση του 1988 — όρους εφοδιασμού με σκοπό τη μεταπώληση, αλλά την πώληση των προϊόντων της VBA προς το συμφέρον της οργανώσεως της δημοπρασίας και προς το συμφέρον των μικρών διανομέων. Επομένως, το μεταξύ κρατών μελών εμπόριο δεν επηρεάζεται αισθητά.

112 Εν πάση περιπτώσει, οι συμφωνίες Cultra καλύπτονται από το άρθρο 2 του κανονισμού 26, λόγω του ότι συνάπτονται από μια ένωση κατόχων γεωργικών

εκμεταλλεύσεων και αφορούν την πώληση γεωργικών προϊόντων και τη χρήση κοινών εγκαταστάσεων επεξεργασίας τέτοιων προϊόντων. Εξ άλλου, οι συμφωνίες αυτές μπορούν να τύχουν απαλλαγής δυνάμει του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

113 Στην υπό κρίση περίπτωση, η Επιτροπή δεν επικαλείται ούτε το άρθρο 2 του κανονισμού 26, ούτε το άρθρο 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης. Εφόσον δεν υφίσταται εν προκειμένω απόφαση της Επιτροπής εφαρμόζουσα τις διατάξεις αυτές, το Πρωτοδικείο δεν είναι αρμόδιο να αποφανθεί επί των επιχειρημάτων που προβάλλει σχετικώς η παρεμβαίνουσα.

114 Εκφεύγει ομοίως του πλαισίου της υπό κρίση προσφυγής το νέο πραγματικό στοιχείο το οποίο ήγειραν οι προσφεύγουσες με το υπόμνημα απαντήσεως και το οποίο αφορούσε ουσιαστικά τον ισχυρισμό τους ότι τροποποιήθηκε το καθεστώς των δικαιωμάτων χρήσεως (βλ. σκέψη 99 ανωτέρω).

— Επί των εμπορικών συμβάσεων

115 Η θέση της Επιτροπής επί των εμπορικών συμβάσεων, όπως προκύπτει από την επιστολή της 5ης Αυγούστου 1992, είναι ότι δεν υπάρχει παράβαση του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, για δύο λόγους: πρώτον, ότι η VBA δεν εφαρμόζει, έναντι των εμπορικώς συναλλασσομένων, ανίσους όρους επί ισοδυνάμων παροχών, κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, στοιχείο δ', της Συνθήκης, και, δεύτερον, ότι δεν υπάρχουν αποχρώσες αποδείξεις περί του ότι επηρεάζεται αισθητά το μεταξύ κρατών μελών εμπόριο, και αν ακόμη γίνει δεκτό ότι υπάρχει περιορισμός του ανταγωνισμού κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1.

116 Ως προς το πρώτο από τα επιχειρήματα αυτά, το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι, με την από 5 Αυγούστου 1992 επιστολή της, η Επιτροπή, αφού συνέκρινε τις οικονομικές επιβαρύνσεις που επέβαλλε η VBA στους συνδεομένους με εμπορικές συμβάσεις εμπόρους και στους εμπόρους που δεν είχαν συνάψει τέτοιες συμφωνίες, κατέληξε ότι οι πρώτοι τυγχάνουν προνομιακής μεταχειρίσεως. Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι το συμπέρασμα αυτό δεν αναιρείται από τους προσκομισθέντες από την παρεμβαίνουσα υπολογισμούς, που αφορούν τον υπολογισμό του μισθώματος ορισμένων δικαιούχων εμπορικών συμβάσεων που είναι και μισθωτές της VBA, άπαξ τα δικαιώματα χρήσεως δεν επιβάλλονται στους μισθωτές της VBA.

117 Ωστόσο, η Επιτροπή θεωρεί ότι η VBA δεν εφαρμόζει, έναντι των εμπορικώς συναλλασσομένων, ανίσους όρους επί ισοδυνάμων παροχών, κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, στοιχείο δ', της Συνθήκης, διότι οι δικαιούχοι των εμπορικών συμβάσεων «συνάπτουν έναντι της VBA υποχρεώσεις όσον αφορά την προσφορά ορισμένων προϊόντων.»

118 Όπως όμως διαπίστωσε το Πρωτοδικείο, με τη σημερινή του απόφαση στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις Τ-70/92 και Τ-71/92, Florimex και VGB κατά Επιτροπής, σκέψεις 192 και 193, δεν αποδείχθηκε ότι οι δικαιούχοι εμπορικών συμβάσεων ανελάμβαναν έναντι της VBA υποχρεώσεις δυνάμενες να δικαιολογήσουν τη διαφορά μεταξύ του καθεστώτος του 3 % και του συντελεστή των δικαιωμάτων χρήσεως.

119 Επομένως, η από 5 Αυγούστου 1992 επιστολή πάσχει πλάνη περί τα πράγματα ή πλάνη εκτιμήσεως, καθ' όσον διαπιστώνει ότι η διαφορά συντελεστή μεταξύ των δικαιωμάτων χρήσεως και των εφαρμοζομένων στις εμπορικές συμβάσεις δικαιωμάτων του 3 % δικαιολογείται από την ύπαρξη τέτοιων υποχρεώσεων.

120 Όσον αφορά το δεύτερο επιχείρημα που περιέχεται στην από 5 Αυγούστου 1992 επιστολή, ότι «ο φάκελος δεν περιέχει αποχρώσες αποδείξεις περί του ότι το μεταξύ κρατών μελών εμπόριο θα μπορούσε να επηρεαστεί αισθητά», το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει κατ' αρχάς ότι, στην απόφαση του 1988, η Επι-

τροπή έκρινε ότι οι τότε ισχύουσες παλαιές εμπορικές συμβάσεις αποτελούσαν αναπόσπαστο τμήμα της ρυθμίσεως της VBA και ότι το σύνολο αυτό ήταν ικανό να επηρεάσει το μεταξύ κρατών μελών εμπόριο.

121 Η Επιτροπή, κατά συνέπεια, έκρινε, με την απόφαση του 1988:

«(105) Η VBA προέταξε τον ισχυρισμό ότι οι περιορισμοί του ανταγωνισμού που προκύπτουν από τα σημεία 10 και 11 του άρθρου 5 του κανονισμού πλειστηριασμών καταργούνται από το γεγονός ότι οι χονδρέμποροι οι εγκατεστημένοι στους χώρους της VBA μπορούν να ασκούν όλες τις εμπορικές δραστηριότητες είτε στη βάση ενός ιδιαίτερου καθεστώτος (εμπορικές συμβάσεις· 0,25 ολλανδικά φιορίνια) είτε στη βάση του καθεστώτος του 10%. Αυτός ο ισχυρισμός δεν μπορεί να γίνει δεκτός.

(106) Κατ' αρχάς, τα πρόσωπα προς τα οποία απευθύνονται τα συγκεκριμένα μέτρα δεν είναι τα ίδια. Το καθεστώς του 10%, οι εμπορικές συμβάσεις και το καθεστώς των 0,25% ολλανδικών φιορινίων ισχύουν μόνο για τους χονδρεμπόρους που είναι εγκατεστημένοι στους χώρους της VBA, ενώ οι διατάξεις του κανονισμού πλειστηριασμών αποβλέπουν επίσης στο να απαγορεύσουν την πρόσβαση στους χώρους των πλειστηριασμών στους ενδεχόμενους προμηθευτές αυτών των χονδρεμπόρων (βλέπε τις περιπτώσεις που αναφέρονται στα σημεία 51 έως 55).

(107) Στη συνέχεια, το καθεστώς του 10% των εμπορικών συμβάσεων και το καθεστώς των 0,25 ολλανδικών φιορινίων εντάσσονται πλήρως στις διατάξεις που αφορούν τον κανονισμό των πλειστηριασμών. Αποτελούν τους ρητά προβλεπόμενους όρους, η παρέκκλιση των οποίων οδηγεί στην απαγόρευση.

(...)

3. Εμπορικές συμβάσεις (Handelsovereenkomsten)

(119) Οι εμπορικές συμβάσεις που συνάπτονται μεταξύ της VBA και ορισμένων από τους μισθωτές της καθορίζουν τους όρους σύμφωνα με τους οποίους η VBA επιτρέπει την άσκηση ορισμένων εμπορικών δραστηριοτήτων στο εσωτερικό των χώρων της. Υπάρχει ως εκ τούτου άμεσος σύνδεσμος μεταξύ αυτών των συμβάσεων και των διατάξεων 10 και 11 του άρθρου 5 του κανονισμού πλειστηριασμών.

(120) Οι εμπορικές συμβάσεις αποτελούν το νομικό θεμέλιο στη βάση του οποίου ο μισθωτής μπορεί να εκθέτει και να πωλεί τα προϊόντα της ανθοκομίας στο κτίριο της VBA. Πάντως, οι συμβάσεις της κατηγορίας Α έως Ε καθορίζουν επίσης τις πηγές προμήθειας προϊόντων που προορίζονται για τη μεταπώληση, δηλαδή άλλους πλειστηριασμούς της VBA.

(121) Οι συμβάσεις της κατηγορίας ΣΤ καθορίζουν από την πλευρά τους τις ποσότητες των προϊόντων που πρόκειται να πωληθούν, τις ποικιλίες και τις ημερομηνίες πώλησης. Προβλέπουν επίσης ότι τα προϊόντα πρέπει να εισάγονται από τον ίδιο το μισθωτή.

(122) Οι εμπορικές συμβάσεις έχουν κατ' αυτόν τον τρόπο σαν αποτέλεσμα τον περιορισμό των δυνατοτήτων εμπορίας που υπάρχουν για τους μισθωτές της VBA. Ο ανταγωνισμός μεταξύ των διαφόρων πηγών προμήθειας των μισθωτών της VBA περιορίζεται.»

122 Όσον αφορά, έπειτα, την επίδραση επί του εμπορίου μεταξύ κρατών μελών, η Επιτροπή διαπίστωσε, στις αιτιολογικές σκέψεις 124 έως 126 της αποφάσεως του 1988:

«(124) Οι προαναφερόμενοι περιορισμοί του ανταγωνισμού έχουν σαν αποτέλεσμα να επηρεάζουν τα εμπορικά ρεύματα στο εσωτερικό της Κοινό-

τητας και να καθιστούν την εξέλιξή τους διαφορετική απ' ό,τι θα συνέβαινε αν οι εν λόγω συμφωνίες δεν υπήρχαν. Οι εν λόγω περιορισμοί επηρεάζουν όχι μόνο τις ολλανδικές εισαγωγές προϊόντων προέλευσης τρίτων χωρών που ευρίσκονται σε ελεύθερη κυκλοφορία σ' ένα άλλο κράτος μέλος, αλλά κυρίως τις εξαγωγές προϊόντων που έχουν τεθεί σε κυκλοφορία στην Ολλανδία.

(125) Αυτοί οι περιορισμοί του ανταγωνισμού επηρεάζουν αισθητά το εμπόριο.

(126) Στο πλαίσιο αυτό δεν ενδιαφέρει αν κάθε συμφωνία χωριστά επηρεάζει το εμπόριο σε επαρκή βαθμό. Αυτές οι συμφωνίες εντάσσονται σε ένα σύνολο ομοειδών συμφωνιών που από κοινού έχουν ένα τέτοιο αποτέλεσμα.»

123 Είναι αλήθεια ότι, με την απόφαση του 1988, η Επιτροπή εθεώρησε τις εμπορικές συμβάσεις ως αναπόσπαστο τμήμα του συστήματος της VBA, καθ' όσον αποτελούσαν τότε μια από τις παρεκκλίσεις από την αποκλειστική υποχρέωση αγοράς που επιβαλλόταν στους εγκατεστημένους μέσα στον περίβολο της VBA διανομείς δυνάμει του άρθρου 5, αριθ. 10 και 11, του τότε ισχύοντος κανονισμού δημοπρασιών, και ότι η υποχρέωση αυτή εν τω μεταξύ καταργήθηκε. Αντί, όμως, αποκλειστικής υποχρεώσεως αγοράς, η VBA εφάρμοσε την αρχή ότι ο απευθείας εφοδιασμός των εγκατεστημένων μέσα στον περίβολο διανομέων υπόκεινται, κατά γενικό κανόνα, στην υπ' αυτής είσπραξη δικαιωμάτων, και συγκεκριμένα είτε δικαιωμάτων χρήσεως, ήτοι των δικαιωμάτων του 3 %, τα οποία προέβλεπαν οι εμπορικές συμβάσεις. Το καθεστώς των εμπορικών συμβάσεων συνιστά, πράγματι, παρέκκλιση από το καθεστώς των δικαιωμάτων χρήσεως, πράγμα άλλωστε που επιβεβαιώνεται ρητά στο κείμενο των εν λόγω συμβάσεων [βλ. όρους πωλήσεως, εκδοχές I και III, στοιχείο c), και εκδοχή II, στοιχείο d)].

124 Υπ' αυτές τις περιστάσεις, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι, για να εκτιμηθεί η επίδραση των εμπορικών συμβάσεων, πρέπει να ληφθεί υπόψη το καθεστώς των δικαιωμάτων χρήσεως. Δεν θα ήταν άλλωστε νοητό να διατηρεί η VBA

το καθεστώς του 3 % χωρίς το καθεστώς των δικαιωμάτων χρήσεως, εφόσον αμφότερα τα δικαιώματα αποτελούν εκδήλωση της γενικής αρχής ότι πάσα παράδοση από τρίτους προς τους εγκατεστημένους μέσα στον περίβολο αγοραστές υπόκειται στην καταβολή δικαιωμάτων.

125 Εν προκειμένω δεν αμφισβητείται το ότι — όπως ορθώς διαπίστωσε η Επιτροπή με την από 2 Ιουλίου 1992 απόφασή της — τα δικαιώματα χρήσεως αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα της ρυθμίσεως της VBA (βλ. σκέψη 36 ανωτέρω). Επομένως, και οι εμπορικές συμβάσεις μπορούν να εκτιμηθούν μόνο στο πλαίσιο της όλης ρυθμίσεως της VBA. Και η ίδια άλλωστε η Επιτροπή έτσι τις εξέτασε στην από 2 Ιουλίου 1992 απόφασή της (νομική εκτίμηση, εν τέλει), συγκρίνοντας τον συντελεστή των δικαιωμάτων χρήσεως με τον συντελεστή που προέβλεπαν οι εμπορικές συμβάσεις (βλ. σκέψη 37 ανωτέρω).

126 Είναι όμως αδιαμφισβήτητο ότι η ρύθμιση της VBA στο σύνολό της είναι ικανή να επηρεάσει το μεταξύ κρατών μελών εμπόριο, όπως διαπίστωσε η Επιτροπή τόσο στην απόφαση του 1988 (βλ. σκέψη 122 ανωτέρω) όσο και στην από 2 Ιουλίου 1992 απόφασή της (βλ. σκέψη 36 ανωτέρω). Άπαξ δε οι εμπορικές συμβάσεις αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα της ρυθμίσεως αυτής, είναι αδιάφορο αν — εξεταζόμενες μεμονωμένα — επηρεάζουν ή όχι σε επαρκή βαθμό το μεταξύ κρατών μελών εμπόριο (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 25ης Φεβρουαρίου 1986, υπόθεση 193/83, Windsurfing International κατά Επιτροπής, Συλλογή σ. 611, σκέψη 96).

127 Επομένως, η από 5 Αυγούστου 1992 επιστολή πάσχει πλάνη εκτιμήσεως, η οποία οδήγησε σε πλάνη περί το δίκαιο, καθ' όσον η καταγγελία των προσφευγουσών απορρίπτεται με την αιτιολογία ότι «ο φάκελος δεν περιέχει καμμία αποχρώσα απόδειξη περί του ότι το μεταξύ κρατών μελών εμπόριο θα μπορούσε να επηρεαστεί αισθητά».

128 Από το σύνολο τω προεκτεθέντων προκύπτει ότι η επίδικη απόφαση πρέπει να ακυρωθεί κατά το μέτρο που απορρίπτει τις καταγελίες των προσφευγουσών σχετικά με τις εμπορικές συμβάσεις.

— Επί των συμφωνιών Cultra

129 Το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι οι συμφωνίες Cultra περιλαμβάνουν πέντε ατομικές συμβάσεις αποκλειστικής αγοράς μεταξύ της VBA και πέντε Ολλανδών χονδρεμπόρων, οι οποίοι δεσμεύουν να αγοράζουν αποκλειστικά από τη VBA προϊόντα προερχόμενα από τα μέλη της με σκοπό τη μεταπώλησή τους σε λιανοπωλητές μέσα στο κέντρο Cultra. Δύο από τις συμφωνίες αυτές αφορούν τη μεταπώληση κομμένων και αποξηραμένων ανθέων, η τρίτη αφορά τη μεταπώληση φυτών κήπου και οι δύο τελευταίες αφορούν τη μεταπώληση φυτών εσωτερικού χώρου. Πρόκειται δηλαδή για πέντε διαφορετικές συμβάσεις μεταξύ επιχειρήσεων κειμένων στο ίδιο κράτος μέλος, οι οποίες αφορούν μόνο προϊόντα καταγόμενα από το κράτος μέλος αυτό.

130 Με την από 5 Αυγούστου 1992 επιστολή της, η Επιτροπή εθεώρησε ότι αυτές οι συμφωνίες Cultra έχουν ως σκοπό και ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης «όσον αφορά τόσο τον περιορισμό των επαγγελματικών δραστηριοτήτων αυτών των εμπόρων όσο και τον περιορισμό των πηγών εφοδιασμού τους». Παρ' όλα αυτά, η Επιτροπή κρίνει ότι «ο φάκελος δεν περιέχει όμως αποχρώσες αποδείξεις περί του ότι επηρεάζεται εξ αυτού αισθητά το μεταξύ κρατών μελών εμπόριο. Η ασθενής οικονομική επίπτωση επί των οικείων αγορών το αποκλείει. Δεδομένου ότι οι πληροφορίες τις οποίες μπόρεσε να συγκεντρώσει σχετικώς η Επιτροπή καλύπτονται από το επαγγελματικό απόρρητο των ενδιαφερομένων επιχειρήσεων, δεν είναι δυνατό να σας επιτραπεί να λάβετε γνώση αυτών.»

131 Το Πρωτοδικείο καλείται, επομένως, να αποφανθεί μόνον επί της νομιμότητας της διαπιστώσεως της Επιτροπής ότι η ασθενής οικονομική επίπτωση επί των οικείων αγορών αποκλείει να έχουν οι συμφωνίες Cultra αισθητή επίδραση επί του μεταξύ κρατών μελών εμπορίου, οπότε δεν έχει εφαρμογή το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης.

132 Όπως προκύπτει, συναφώς, από πάγια νομολογία του Δικαστηρίου και του Πρωτοδικείου, για να είναι μια συμφωνία μεταξύ επιχειρήσεων ικανή να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, πρέπει, βάσει ενός συνόλου νομικών και πραγματικών αντικειμενικών στοιχείων, να καθιστά δυνατό να προβλεφθεί με

αρκετή πιθανότητα ότι μπορεί να επηρεάσει άμεσα ή έμμεσα, πραγματικά ή δυνητικά, τα εμπορικά ρεύματα μεταξύ κρατών μελών, κατά τρόπο πιθανολογούντα ότι μπορεί να θέσει σε κίνδυνο την υλοποίηση της ενιαίας αγοράς μεταξύ κρατών μελών (βλ., π.χ., απόφαση του Πρωτοδικείου της 14ης Ιουλίου 1994, υπόθεση Τ-77/92, Parker Pen κατά Επιτροπής, Συλλογή σ. II-549, σκέψη 39).

133 Γίνεται επίσης παγίως δεκτό ότι μια συμφωνία εκφεύγει της απαγορεύσεως του άρθρου 85 όταν επηρεάζει την αγορά σε ασήμαντο μόνο βαθμό, εν όψει της ασθενούς θέσεως την οποία κατέχουν οι ενδιαφερόμενοι στην αγορά των οικείων προϊόντων (απόφαση του Δικαστηρίου της 9ης Ιουλίου 1969, υπόθεση 5/69, Völk, Συλλογή τόμος 1969-1971, σ. 91). Συναφώς, με την ανακοίνωσή της 86/C 231/02, της 3ης Σεπτεμβρίου 1986, όσον αφορά τις συμφωνίες ήσσονος σημασίας που δεν εμπίπτουν στις διατάξεις του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ (ΕΕ 1986, C 231, σ. 2), με τη μορφή υπό την οποία ίσχυε το 1992, η Επιτροπή διευκρίνισε ότι θεωρεί ότι οι συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων παραγωγής ή διανομής προϊόντων ή παροχής υπηρεσιών δεν εμπίπτουν, κατά κανόνα, στην απαγόρευση του άρθρου 85, παράγραφος 1, αν τα προϊόντα ή οι υπηρεσίες που αποτελούν αντικείμενο της συμφωνίας και τα λοιπά προϊόντα ή υπηρεσίες των μετεχουσών επιχειρήσεων, που θεωρούνται από τον καταναλωτή ως ισοδύναμα λόγω των χαρακτηριστικών, της τιμής και της χρήσεως για την οποία προορίζονται, δεν αντιπροσωπεύουν ποσοστό μεγαλύτερο του 5 % της αγοράς του συνόλου των προϊόντων ή υπηρεσιών αυτών στο τμήμα της κοινής αγοράς όπου οι συμφωνίες αυτές παράγουν τα αποτελέσματά τους, ο δε συνολικός ετήσιος κύκλος εργασιών των μετεχουσών επιχειρήσεων δεν υπερβαίνει τα 200 εκατομμύρια ECU. Ο αριθμός αυτός ανήλθε σε 300 εκατομμύρια ECU το 1994 (ΕΕ 1994, C 368, σ. 20).

134 Επισημαίνεται, κατ' αρχάς ότι, στην αιτιολογική σκέψη 124 της αποφάσεως του 1988, η Επιτροπή διαπίστωσε αισθητή επίδραση επί του μεταξύ κρατών μελών εμπορίου, διότι οι εν λόγω συμφωνίες επηρέαζαν όχι μόνο τις ολλανδικές εισαγωγές προϊόντων προελεύσεως άλλων κρατών μελών και προϊόντων προελεύσεως τρίτων χωρών ευρισκομένων σε ελεύθερη κυκλοφορία σε άλλο κράτος μέλος, «αλλά κυρίως τις εξαγωγές προϊόντων που έχουν τεθεί σε κυκλοφορία στην Ολλανδία». Την ίδια θεώρηση ακολούθησε η Επιτροπή και στην από 2 Ιουλίου 1992 απόφασή της. Ωστόσο, οι συμφωνίες Cultra δεν προσανατολίζονται προς τις εξαγωγές στις Κάτω Χώρες, αλλά αφορούν την υπό χονδεμπόρων μεταπώληση προϊόντων ολλανδικής καταγωγής σε λιανοπωλητές, οι περισσότεροι από τους οποίους είναι οι ίδιοι εγκατεστημένοι στις Κάτω Χώρες.

135 Και αν ακόμη υποτεθεί ότι — όπως ισχυρίζονται οι προσφεύγουσες — οι πωλήσεις σε Γερμανούς λιανοπωλητές αντιπροσωπεύουν μια αναλογία των πωλήσεων Cultra, το γεγονός αυτό δεν αρκεί για να στοιχειοθετήσει την ύπαρξη αισθητής επιδράσεως στο μεταξύ κρατών μελών εμπόριο, όταν οι προσφεύγουσες δεν προσκόμισαν κανένα συγκεκριμένο στοιχείο που να θεμελιώνει τη σημασία των εν λόγω πωλήσεων, ούτε από άποψη μερίδας αγοράς, ούτε από άποψη κύκλου εργασιών.

136 Το Πρωτοδικείο επισημαίνει, στη συνέχεια, ότι, κατά τη διοικητική διαδικασία, οι προσφεύγουσες ουδόλως ανέφεραν τί μερίδα της αγοράς αντιπροσώπευαν τα προϊόντα Cultra. Αντιθέτως, στην από 22 Δεκεμβρίου 1992 επιστολή τους εις απάντηση της από 5 Αυγούστου 1992 επιστολής της Επιτροπής, οι προσφεύγουσες παραδέχτηκαν ρητά ότι «είναι ασφαλώς πιθανό ότι, όσον αφορά τις μερίδες αγοράς, το κριτήριο που διατυπώνεται στην ανακοίνωση περί των συμφωνιών ήσσονος σημασίας δεν πληρούται. Από την άποψη αυτή, επομένως, οι συμφωνίες Cultra δεν επηρεάζουν αισθητά το μεταξύ κρατών μελών εμπόριο.»

137 Περαιτέρω, οι προσφεύγουσες δεν προσκόμισαν αποδεικτικά στοιχεία ικανά να θεμελιώσουν ότι ο κύκλος εργασιών των συμφωνιών Cultra υπερέβαινε το κατώφλι των 200 εκατομμυρίων ECU, που προβλεπόταν στην ανακοίνωση της Επιτροπής περί των συμφωνιών ήσσονος σημασίας. Συγκεκριμένα, και αν ακόμη ο συνολικός κύκλος εργασιών 250 εκατομμυρίων HFL, τον οποίο παραθέτουν οι προσφεύγουσες στην από 28 Μαΐου 1996 επιστολή τους — ο οποίος δεν προσκομίστηκε κατά τη διοικητική διαδικασία, δεν συνοδεύεται από αποδεικτικά στοιχεία, ούτε αναφέρεται κατ' ανάγκην στο έτος 1992 — υπολείπεται αυτού του κατωφλίου. Εξ άλλου, οι εκτιμήσεις της Επιτροπής, ότι η αξία των πωλήσεων της VBA προς τους χονδρεμπόρους Cultra ήταν 118 εκατομμυρίων HFL κατά τον χρόνο της κοινοποιήσεως και 93 εκατομμυρίων HFL το 1992, επιβεβαιώνουν ότι ο κύκλος εργασιών των συμφωνιών Cultra, ακόμη και λαμβανόμενος στο σύνολο του, δεν υπερέβαινε το κατώφλι των 200 εκατομμυρίων ECU, που προβλεπόταν στην ανακοίνωσή της περί των συμφωνιών ήσσονος σημασίας.

138 Το βασικό όμως επιχείρημα των προσφευγουσών είναι ότι η επίδραση των συμφωνιών Cultra μπορεί να εκτιμηθεί μόνο στο πλαίσιο της όλης ρυθμίσεως της VBA, συνεκτιμωμένου του κύκλου εργασιών αυτής και υπό το πρίσμα του

γεγονότος ότι οι συμφωνίες αυτές αντιπροσωπεύουν, σε συνδυασμό προς τα δικαιώματα χρήσεως και τις εμπορικές συμβάσεις, σοβαρό φραγμό στη διείσδυση εξαγωγών προελεύσεως άλλων κρατών μελών στην ολλανδική αγορά.

139 Το Πρωτοδικείο όμως θεωρεί, σχετικώς, ότι το γεγονός ότι οι συμβαλλόμενοι στις συμφωνίες Cultra, με το σύνολο των προϊόντων τους, υπερβαίνουν εν προκειμένω τα — προβλεπομένα στην ανακοίνωση περί των συμφωνιών ήσσονος σημασίας — κατώφλια κύκλου εργασιών εν όψει του κύκλου εργασιών 2,2 περίπου δισεκατομμυρίων HFL τον οποίον πραγματοποίησε η VBA το 1992, δεν αρκεί για να συναγάγει με βεβαιότητα ότι οι εν λόγω συμφωνίες είναι ικανές να επηρεάσουν σε αισθητό βαθμό το μεταξύ κρατών μελών εμπόριο (βλ. απόφαση του Πρωτοδικείου της 8ης Ιουνίου 1995, υπόθεση Τ-9/93, Schöller κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-1611, σκέψη 75). Αυτό αληθεύει πολλώ μάλλον που, στη συγκεκριμένη περίπτωση, το μείζον μέρος των δραστηριοτήτων της VBA αφορά την πώληση σε χονδρεμπόρους με σκοπό την εξαγωγή προϊόντων ανθοκομίας των Κάτω Χωρών και δεν συνδέεται, επομένως, ευθέως με τις συμφωνίες Cultra, οι οποίες αφορούν πωλήσεις σε λιανοπωλητές που είναι σε θέση να αγοράζουν με το σύστημα cash and carry.

140 Κατά πάγια, όμως, νομολογία, για την εκτίμηση των αποτελεσμάτων μιας συμφωνίας υπό το πρίσμα του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, απαιτείται να συνεκτιμάται το οικονομικό και νομικό πλαίσιο εντός του οποίου εντάσσεται αυτή και εντός του οποίου μπορεί να έχει, παράλληλα με άλλες, σωρευτική επίδραση επί της λειτουργίας του ανταγωνισμού. Ομοίως, η παραγομένη από πλείονες συμφωνίες σωρευτική επίδραση αποτελεί ένα μόνο στοιχείο, μεταξύ άλλων, για να εκτιμηθεί αν, μέσω της ενδεχομένης αλλοιώσεως του ανταγωνισμού, υπάρχει κίνδυνος να επηρεαστεί το μεταξύ κρατών μελών εμπόριο, κατά το μέτρο ιδίως που οι αμφισβητούμενες συμφωνίες έχουν ως αποτέλεσμα να εμποδίζουν ανταγωνιστές από άλλα κράτη μέλη να εδραιωθούν στην οικεία αγορά, εμποδίζοντας έτσι την επιδιωκόμενη από τη Συνθήκη οικονομική αλληλοδιείσδυση (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 28ης Φεβρουαρίου 1991, C-234/89, Δηλιμίτης, Συλλογή 1991, σ. I-935, σκέψεις 14 έως 24, και Schöller κατά Επιτροπής, όπ.π., σκέψεις 76 έως 78). Το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, όμως, εφαρμόζεται μόνο στις συμβάσεις που συμβάλλουν σε αισθητό βαθμό σε ενδεχόμενη στεγανοποίηση της αγοράς (βλ. προαναφερθείσες αποφάσεις Δηλιμίτης, σκέψεις 23 και 24, και Schöller κατά Επιτροπής, σκέψη 76).

141 Πρέπει, επομένως, να ερευνηθεί αν οι συμφωνίες Cultra, εντασσόμενες στο οικονομικό και νομικό τους πλαίσιο, μπορούν να συμβάλλουν σε αισθητό βαθμό σε ενδεχόμενη στεγανοποίηση της εσωτερικής ολλανδικής αγοράς των οικείων προϊόντων.

142 Συναφώς, όπως επισήμανε ήδη το Πρωτοδικείο, η Επιτροπή, τόσο με την απόφασή της του 1988 όσο και με την απόφαση της 2ας Ιουλίου 1992, διαπίστωσε ότι η ρύθμιση της VBA περί των δημοπρασιών και περί του απευθείας εφοδιασμού των εγκατεστημένων μέσα στον περίβολο διανομέων αποτελούσε ένα σύνολο που επηρέαζε το μεταξύ κρατών μελών εμπόριο, εν όψει ιδίως του εξαγωγικού προσανατολισμού της VBA, και ότι, επομένως, ήταν αδιάφορο αν κάθε πτυχή της ρυθμίσεως της VBA, εξεταζόμενη μεμονωμένα, επηρέαζε το μεταξύ κρατών μελών εμπόριο (βλ. σκέψεις 36 και 122 ανωτέρω). Η ίδια θεώρηση ισχύει και για τις εμπορικές συμβάσεις, εφόσον αυτές αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα των κανόνων της VBA περί του απευθείας εφοδιασμού των εγκατεστημένων μέσα στον περίβολό της διανομέων, όταν μάλιστα η VBA έχει δεχθεί ως βασική αρχή ότι κανένα προϊόν τρίτου δεν παραδίδεται μέσα στον περίβολό της χωρίς να εισπραχθούν δικαιώματα (βλ. 123 έως 126 ανωτέρω).

143 Το Πρωτοδικείο θεωρεί όμως ότι οι θεωρήσεις αυτές δεν μπορούν να επεκταθούν άνευ ετέρου και στις συμφωνίες Cultra. Και τούτο διότι οι συμφωνίες Cultra δεν αποτελούν ουσιώδες τμήμα της ρυθμίσεως της VBA περί των δημοπρασιών ή περί του απευθείας εφοδιασμού των εγκατεστημένων μέσα στον περίβολο διανομέων, ιδίως εν όψει εξαγωγής των οικείων προϊόντων, αλλά ανήκουν μάλλον σε μια συμπληρωματική και χωριστή δραστηριότητα, ήτοι τη μεταπώληση των προϊόντων της VBA στους λιανοπωλητές με τη μέθοδο cash and carry. Επομένως, οι συμφωνίες αυτές δεν συνδέονται ευθέως με τις άλλες πτυχές της ρυθμίσεως της VBA που, στο σύνολό τους, είναι ικανές να επηρεάσουν το μεταξύ κρατών μελών εμπόριο.

144 Ως προς την πιθανότητα οι συμφωνίες Cultra, εκτιμώμενες μεμονωμένα, να επηρεάζουν το μεταξύ κρατών μελών εμπόριο δυσχεραίνοντας αισθητά τη διείσδυση ανταγωνιστών από άλλα κράτη μέλη στην ολλανδική εθνική αγορά, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι οι προσφεύγουσες δεν προσκόμισαν επαρκή

συγκεκριμένα στοιχεία για να του επιτρέψουν να διαπιστώσει ότι οι εν λόγω συμφωνίες είναι ικανές να έχουν σημαντική επίδραση σχετικώς. Συγκεκριμένα, έστω και αν οι προσφεύγουσες, που φέρουν το βάρος της αποδείξεως, ισχυρίστηκαν, για πρώτη φορά κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ότι ο συνολικός κύκλος εργασιών των συμφωνιών Cultra ανέρχεται σε 10 % της ολλανδικής εθνικής αγοράς, δεν προσκόμισαν κανένα στοιχείο προς στήριξη του ισχυρισμού αυτού, ούτε το έπραξαν άλλωστε κατά τη διοικητική διαδικασία. Περαιτέρω, ο αριθμός αυτός δεν διακρίνει μεταξύ των διαφορετικών ομάδων προϊόντων, και συγκεκριμένα μεταξύ κομμένων ανθέων, φυτών κήπου και φυτών εσωτερικού χώρου, που υπηρετούν διαφορετικές ανάγκες του καταναλωτή. Περαιτέρω, κατ' αντίθεση προς την πραγματική κατάσταση που ίσχυε στις προαναφερθείσες αποφάσεις Δηλιμίτη και Schöller κατά Επιτροπής, οι επίδικες συμφωνίες αφορούν μόνο πέντε χονδρεμπόρους και, επομένως, δεν δεσμεύουν τους Ολλανδούς λιανοπωλητές, οι οποίοι διατηρούν την ελευθερία να αγοράζουν τα οικεία προϊόντα από πολλές άλλες πηγές. Το Πρωτοδικείο, επομένως, δεν είναι σε θέση να διαπιστώσει ότι οι επίδικες υποχρεώσεις αποκλειστικότητας, που επηρεάζουν δύο χονδρεμπόρους κομμένων και αποξηραμένων ανθέων, ένα χονδρέμπορο φυτών κήπου και δύο χονδρεμπόρους φυτών εσωτερικού χώρου, είναι ικανές να συμβάλουν, σε σημαντικό βαθμό, σε ενδεχόμενη στεγανοποίηση της ολλανδικής αγοράς.

145 Τέλος, εφόσον οι προσφεύγουσες δεν απέδειξαν ότι η εξειδικευόμενη με τις συμφωνίες Cultra υποχρέωση αποκλειστικότητας είναι ικανή να επηρεάσει αισθητά το μεταξύ κρατών μελών εμπόριο, το γεγονός ότι παρέκκλιση από την υποχρέωση αυτή χορηγείται μόνον έναντι καταβολής στη VBA δικαιωμάτων 8,7 % δεν ασκεί επιρροή στην επίλυση της διαφοράς. Η VBA εδήλωσε άλλωστε ενώπιον του Πρωτοδικείου ότι δεν είχε την πρόθεση να εισπράττει αυτά τα δικαιώματα του 8,7 % σωρευτικώς με τα δικαιώματα χρήσεως.

146 Ως εκ τούτου, οι λόγοι ακυρώσεως και τα επιχειρήματα των προσφευγουσών που αφορούν τις συμφωνίες Cultra πρέπει να απορριφθούν.

147 Πρέπει, επομένως, να απορριφθεί η προσφυγή, με την επιφύλαξη όσων μνημονεύονται στη σκέψη 128 ανωτέρω.

Επί των δικαστικών εξόδων

148 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα. Όταν οι ηττηθέντες διάδικοι είναι περισσότεροι του ενός, το Πρωτοδικείο αποφασίζει για την κατανομή των εξόδων. Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 3, του Κανονισμού Διαδικασίας, το Πρωτοδικείο μπορεί να κατανείμει τα έξοδα ή να αποφασίσει ότι κάθε διάδικος φέρει τα δικαστικά του έξοδα σε περίπτωση μερικής ήττας των διαδίκων.

149 Με τα γραπτά τους υπομνήματα, οι προσφεύγουσες υπέβαλαν αίτημα επί των δικαστικών εξόδων για πρώτη φορά στις παρατηρήσεις τους εις απάντηση της ενστάσεως απαραδέκτου, ζήτησαν όμως, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, να επιβαρυνθούν με τα δικαστικά έξοδα η Επιτροπή και η παρεμβαίνουσα. Το γεγονός αυτό δεν εμποδίζει να γίνει δεκτό το αίτημά τους (βλ. σκέψη 197 της σημερινής αποφάσεως στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις T-70/92 και T-71/92, Florimex και VGB κατά Επιτροπής).

150 Επί της ουσίας, όμως, της διαφοράς, κάθε διάδικος ηττήθηκε μερικώς. Υπ' αυτές τις συνθήκες, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι πρέπει να επιβάλει σε κάθε διάδικο να φέρει τα δικά του δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (δεύτερο πενταμελές τμήμα),

αποφασίζει:

1) Ακυρώνει την απόφαση της Επιτροπής που περιέχεται στην από 20 Δεκεμβρίου 1993 επιστολή της, σχετικά με τις υποθέσεις IV/32.751 — Florimex/Aalsmeer II, IV/32.990 — VGB/Aalsmeer, IV/33.190 — Inkoop Service και

M. Verhaar BV/Aalsmeer, IV/32.835 — Cultra και IV/32.624 — Bloemenveilingen Aalsmeer III, κατά το μέτρο που απορρίπτει τις καταγγελίες των προσφευγουσών ότι οι εμπορικές συμβάσεις I, II και III της παρεμβαίνουσας συνιστούν παράβαση του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης.

2) Απορρίπτει την προσφυγή κατά τα λοιπά.

3) Κάθε διάδικος φέρει τα δικαστικά του έξοδα.

Vesterdorf Bellamy Καλογερόπουλος

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 14 Μαΐου 1997.

Ο Γραμματέας

H. Jung

Ο Πρόεδρος

B. Vesterdorf